פולע טאַבעלע פון דער מלוכה-לאָטעריע זעה 9-טע זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 75	לאָדז, דינסטאָג, א׳ ניסן תרצ״ג	עלפטער יאָהרגאַנג	Łódź, Wtorek 28 marca 1933 r.	№ 75

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאַווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

נעכטיגער יודישער פראָטעסט-טאָג
געגען די יודען-רדיפות אין דייטשלאַנד
אין לאָדז

די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג האָט נעכטען ווירדיג פראָטעסטירט געגען די אומגעהויערע אַכזריות׳ן איבער די יודען אין דייטשלאַנד. אַכזריות׳ן, וואָס האָבען אין זייער אינהאַלט קיין גלייכען נישט אין אונזער מאָדערנער-געשיכטע, באַרבאַרישע מעשים צו וועלכע די מאַסען זענען אויפגעהעצט געוואָרען דורך עטליכע וואַהנזיניגע אָנפיהרער.

די ליידען פון די יודען האָט פעראייניגט אין צער און צאָרן די גאַנצע יודישע וועלט צו אַ מעכטיגען פראָטעסט, אין וועלכען ס׳האָט אויך נישט געפעהלט די שטים פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג. דאָס איז געווען אַ ווירדיגער פראָטעסט, אַ שטומער, אָבער מיט געפיילטע פויסטען און מיט אויך אויסדרוק און איבערלעבע: אַוועלכע שונאי ישראל און משוגעניע פאָלקס-פיהרער.

אין לאָדז זענען קיין

גרויסע מיטינגען נישט פאָרגעקומען, און נישט קיין גאַסען-דעמאָנסטראַציעס

אָבער די ווירקונג פון פראָטעסט איז געווען גאָר שטאַרק צוליב דער ערנסטקייט, מיט וועלכען ער איז געווען אַרומגעפיהרט.

אין הסכם מיט׳ן רוף פון ראַבינאַט, האָבען נעכטען

די פרומע יודען געפאַסט

די מתפללים האָבען זיך צונויפגעקליבען אין די שטיבלעך און דאָס איבעריגע געשפרעך איז געפיהרט געוואָרען נאָר וועגען די געשעהענישען אין דייטשלאַנד.

פונקט 5 אַ זייגער באַכמיטאָג האָט מען אָהן שום אָרגאַניזאַציע, אָהן שום אויפרופען

געשלאָסען די יודישע געשעפטען

אין עטליכע מינוט אַרום זענען שוין אַלע יודישע געשעפטען אין שטאָט געווען געשלאָסען ביז 7 אין אָוענד.

די יודישע קהלה

האָט צונויפגערופען 2 ספעציעלע זיצונגען: איינע פון דער פערוואַלטונג און איינע פון דעם קהלה-ראַט. נאָך דער רעדע פון דעפ. מינצבערג אויף דער זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע פראָטעסט-רעזאָלוציע, דיזעלבע, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אויף דער זיצונג פון קהלה-ראַט.

האַלב 8 אין אָוענד איז אונטער פאָרזיץ פון פרעזעס ליבערמאַן פאָרגעקומען אַ פייערליכע פראָטעסט-זיצונג פון קהלה-ראַט. נאָך די רעדעס פון די פרנסים פרידענזאָן, לימאַן, ד. ה. זילבערשטיין, לייבוש ראָזענבערג און כאַרי איז אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע

רעזאָלוציע פון קהלה-פערוואַלטונג און ראַט

„אין דער שווערער און ביטערער שעה פון׳ם דייטשען יודענטום פעראייניגט זיך די יודישע קהלה אין לאָדז צום ספאָנטאַנישען אויסגעשריי פון פראָטעסט, וועלכער שטראָמט פון דער גאַנצער יודישער וועלט געגען די ווילדע עבירות, מעדערייען, רדיפות און סקאַנדאַלן, וואָס ווערען אָנגעווענדעט געגען אונזערע ברידער אין דייטשלאַנד.

די דאָזיגע שענדליכע מעשים פונים אויפגעהעצטען המון, וואָס ווערען געשטיצט און געשיצט דורך די אָפיציעלע קרייזען אין דייטשלאַנד, וואו היטלעריש רייכס-מיניסטאָרען פראָדיגען אויסראָטונג פון יודען און וואו איינוואַנדערער פון לאַנד יודען פערפאָלגט בלויז פאַר זייער געהערען צום יודישען פאָלק — מוזען ווערען פעראַכט און פערדאַמט דורך דער גאַנצער קולטורעלער וועלט.

די יודישע קהלה שיקט איבער איהרע יודישע ברידער אין דייטשלאַנד האַרציגע אויסדריקען פון מיטגעפיהל אין זייער גרויסען צער און רופט צו זיי: זייט זיכער, אַז אויך אויפ׳ן דייטשען יודענטום וואַכט דער שומר ישראל.

די יודישע קהלה אַפעלירט צו דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט און אין דער ערשטער רייה צו דער פעלקער-ליגע, וואָס איהר אידעע איז צו בויען דאָס לעבען פון מלוכות און פעלקער נישט אויפ׳ן פרינציפ פון האַס און קריג, נאָר אויפ׳ן יסוד פון שלום און יושר, אַז זיי זאָלען נעהמען אין שוץ דאָס דייטשע יודענטום און אָנווענדען אַלע מעגליכקייטען צו פערטרייבען ווי צום שנעלסטען דאָס פינסטערע געשפענסט פון דער היינטיגער העצע געגען יודען אין דייטשלאַנד.

די דאָזיגע רעזאָלוציע ווערט גלייכצייטיג איבערגעשיקט צו דער פעלקער-ליגע, ווי אויך צו דער פוילישער רעגירונג מיט דער הייסער בקשה, אַז זי זאָל, אַלס מיטגליד פון דער פעלקער-ליגע אָנווענדען איהר גאַנצען איינפלוס צו מאַכען אַ סוף צום שרעקליכען מצב פון די יודען אין דייטשלאַנד. און זיי צוריקשטעלען אין די מענשליכע און בירגערליכע רעכט".

ס׳זענען נאָך אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע צוויי פאָרשלאָגען: פון פרנס זילבערשטיין, צו ווענדען זיך צו דער מאַנדאַטען-מאַכט צו עפענען די טויערען פון יודישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל, בעזונדערס פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד און פון פרנס כאַרי צו בילדען אַ קאָמיטעט צו העלפען די יודען, וואָס אַנטלויפען פון דייטשלאַנד.

אין „אהל יעקב"

5 אַ זייגער באַכמיטאָג ווען אין דער שטאָט האָט זיך אָנגעהויבען דער שטומער, אָבער מעכטיגער פראָטעסט געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד און אַלע יודישע געשעפטען און געוועלבער אויף באַוואַמיעסקאַ און אַלטשטאָט, פיעטריקאָווער א. אַז. וו. זענען פערמאַכט געוואָרען — האָט זיך אין דער שוהל „אוהל-יעקב" פערזאַמעלט אַן אומגעהויערער גרויסער עולם, וועלכער האָט איבערפולט די שוהל, די מענער און פרויען אָפטיילונג און אויך דעם הויף אויף גדאַנסקאַ 18. עס זענען אָנוועזענד געווען די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאָמיטעט און דער ועד פון „אהל-יעקב".

דער חזן ה׳ טאַפעל האָט מיט גרויס געפיהל אָפגעריכט די תפילות. דערויף האַלט ה׳ משה לימאַן אַן איינדרוקספולע רעדע. די רדיפות אין דייטשלאַנד זאָגט דער רעדנער — זענען אַ טרויעריגער עפיזאָד אין דער לאַנגער קייט פון יסורים און פיין, וואָס דאָס יודישע פאָלק האָט אויסצושטעהען אויף זיין דאָרניגען וועג צו זיין פולשטענדיגער נאַציאָנאַלער בעפרייאונג, אָבער „נצח ישראל לא ישקר". דאָס יודישע פאָלק האָט שוין איבערגעלעבט גרעסערע צרות און פערפאָלגונגען און וועט אויך די איצטיגע סכנה איבערווינדען. די איינציגע נחמה איז דער ליכט-שטראַהל, וואָס קומט פון ארץ-ישראל, וואו עס ווערט געשאַפען דאָס גרויסע ווערק און עס ווערט געשמידעט די יודישע צוקונפט. אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן פראָקלאַמירטען תענית צבור דורך דער רבנות הראשית אין ירושלים שטעלט זיך ה׳ לימאַן אָפ אויף די טרויעריגע לאַגע פון רוסישען יודענטום, וואָס האָט אַמאָל געשפילט אַזאַ געוואַלדיגע ראָלע אין דער יודישער אויפלעבונגס-בעוועגונג און האָט זיך שטענדיג וואַרם אָפגערופען אויף יעדער יודישע וועה-געשריי. איצט איז דאָס דאָזיגע יודענטום אָנגעוויזען אויף אונזער מאַטעריעלער הילף, מיר מוזען איהם אונזער חוב בעצאָהלען אויפ׳ן רוף פון ה׳ לימאַן טראָגען די פערזאַמעלטע זייערע שפענדען אַליין צו פאַר דעם געפלאָגטען רוסישען יודענטום און אויפ׳ן אָרט ווערט געזאַמעלט אַ גרעסערע סומע אַלס אָנהויב פון אַ ספעציעלען פאָנד.

די רעדע פון ה׳ לימאַן לאָזט איבער אַ שטאַרקען רושם און פעראייניגט אין איין גרויסען פראָטעסט-געפיהל געגען די אומגעהערטע פערפאָלגונגען פערלאָזט דער צאָהלרייכער עולם די שוהל.

אין צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד

אין צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד איז נעכטען אין אָוענד פאָרגעקומען אַ גרויסער פראָטעסט-פערזאַמלונג, אונטערן פאָרזיץ פון וויצע-פרעזעס ה׳ ליבערמאַן.

דער פרעזעס פון ראַט ה׳ צוים האָט אין זיין רעדע אָנגעוויזען אויף דער בעדייטונג פון פראָטעסט-טאָג פאַר׳ן וועלט-יודענטום און לעגט פאַר די פערזאַמלונג זאָל אָננעמען אַ געהעריגע רעזאָלוציע.

ה׳ פרוינד האָט געגעבען אַ שילדערונג איבער דער לאַגע אין דייטשלאַנד, לויט דער ערצעהלונג פון אַן עד ראיה און האָט פאָרגעלעגט פאָלגענדע רעזאָלוציע, וואָס איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען:

די פערזאַמעלטע האַנדווערקער און קליינע איגדוסטריעלער, וועלכע זענען אָרגאַניזירט אין 32 צעכען, קאָאָפעראַטיוען ביים צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד, פאָלודניאָווא 4, בעשליסען: 1) אויסצודריקען דעם שאַרפסטען פראָטעסט געגען די באַרבאַרישע געוואַלד-אַקטען און טעראָר פון די היטלעריסטען בנוגע די יודען אין דייטשלאַנד; 2) זיך צו פעראייניגען מיט דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט און דורכפיהרען אַ ברייטען בויקאָט אויף דייטשע סחורות; 3) גלייכצייטיג דריקען די פערזאַמעלטע אויס אַ דאַנק דער פוילישער רעגירונג, וועלכע האָט אָנגענומען אַ געהעריגע שטעלונג אין דער פראַגע פון בעשיצען די בעזונדערע יודען, פוילישע בירגער אין דייטשלאַנד.

אין פעראיין פון רויה-מאַטעריאַלען און האַלב-טעקסטיל-פאַבריקאַטען

זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ פראָטעסט-פערזאַמלונג אין פעראיין פון רויה-מאַטעריאַלען און האַלב-טעקסטיל-פאַבריקאַנטען אין לאָדז קעגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד. דער פאָרזיצער טאָכטערמאַן שילדערט אין שוידערליכע פאַרבען די מוראַדיגע לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד, וואָס ווערען אַכזריות׳דיג געפייניגט און פערפאָלגט פון די היטלעריסטישע באַנדען מיט פערשידענע אינקוויזיטאָרישע מיטלען, נישט געפינענדיג קיין שוץ ביי די רעגירונג.

אַרום דעם רעפעראַט ענטוויקעלט זיך אַ דיסקוסיע, אין וועלכען עס נעהמען אָנטייל: פרעזעס טאָכטערמאַן, פאַוואַדאַווסקי, ווישליצקי, לעווענדסקי, פערעלמוטער א. אַנד. אין דער דיסקוסיע קומט צום אויסדרוק די גרויסע פערביטערונג, וואָס האָט אַריינגעכאַפּט אין די ברייטע יודישע קרייזען און דער מיטגעפיהל פאַר אונזערע שווער-געטראָפענע ברידער אין דייטשלאַנד און נאָך די דיסקוסיע ווערט אָנגענומען פאָלגענדע פראָטעסט-רעזאָלוציע:

1) די פערזאַמלונג פון יודישע סוחרים פון רויה-מאַטעריאַלען דריקט אויס איהר שאַרפען פראָטעסט געגען די באַרבאַרישע פערפאָלגונגען אויף די יודען אין דייטשלאַנד און רופט די פוילישע רעגירונג צו בעהמען אין שוץ די פערפאָלגטע יודען, פוילישע בירגער, אין דייטשלאַנד.

2) אַלס פראָטעסט נישט קויפען קיין רויה-מאַטעריאַלען און סחורות פון דייטשלאַנד. און

3) אַנולירען די שוין-בעשטעלטע רויה-מאַטעריאַלען און סחורות פון דייטשלאַנד.

4) ווענדען זיך עפענטליך מיט אַ הייסען אַפעל צו די שפינערס און אויך צו די פאַבריקאַנטען אין לאָדז און אין גאַנץ פוילען נישט קויפען קיין זעמטליכע מאַטעריאַלען און סחורות פון דייטשלאַנד, ווי אויך זיך צו סאָלידאַריזירען מיט אונזערע בעשלוסען און פעראייניגען זיך מיטק באָיקאָט אויף דייטשע סחורות.

אין וואַרשא

וואַרשאַ, 27 (טעלעפאָניש דורך יט״אַ).

5 אַ זייגער נאָכמיטאָג זענען

געשלאָסען געוואָרען אַלע יודישע געשעפטען

בישט נאָר אין די יודישע קוואַרטאַלען, נאָר אויך אין די קריסטליכע. די געשעפטען זענען געווען געשלאָסען ביז 7 אָוענד.

אין צעהנדליגער פונקטען פון וואַרשאַ און פראַגע זענען פאָרגעקומען.

גרויסע פראָטעסט-מיטינגען

אין טעאַטער „נאָוואָשטשי" איז פאָרגעקומען דער מיטינג פון נאַציאָנאַלען פראָטעסט-קאָמיטעט. ס׳זענען געקומען אַן ערך 5000 מענשען, אין זאַל האָט מען געקענט איינלאָזען נאָר 2000 מאַן.

ביינאַכט איז אויפ׳ן מכבי-פלאַץ פאָרגעקומען אַ פראָטעסט-פערזאַמלונג פון אַקאַדעמיקער, נאָכ׳ן מיטינג האָט זיך אָרגאַניזירט אַ דעמאָנסטראַציע, וועלכע איז געגאַנגען צום בנין פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אויף פיענקנאַ גאַס. די פאָליציי האָט אָבער נישט דערלאָזען די דעמאָנסטראַנטען צו דער אַמבאַסאַדע און זיי פערטריבען.

דער דייטשער קאָנסולאַט

אויף זשוראַווע איז געווען שטאַרק בעוואַכט.

אין אָוענד זענען געמאַכט געוואָרען פרובען צו דעמאָנסטרירען. די פרובען זענען צו נישט געמאַכט געוואָרען.

מיט׳ן הויפט-וואָקזאַל זענען נעכטען אָפגעפאָהרען 645 עולים קיין ארץ-ישראל. צו דער באַהן זענען געקומען טויזענדער בעגלייטער אין סטיכיש האָט זיך אָרגאַניזירט אַ גרויסער מיטינג געגען היט-לערן און זיין אָרדינערער העצע.

דעם פראָטעסט-טאָג האָט אָפגעשלאָסען די פייערליכע

זיצונג פון קהלה-ראַט

פון דער רעזאָלוציע, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען ווערט געזאָגט, אַז דאָס פוילישע יודענטום איז סאָלידאַריש מיט די דייטשע יודען און וועט נישט שווייגען אַזוי לאַנג, ווי די עקסצעסען וועלען פאָר-קומען.

פראָטעסט פון וואַרשאַווער יוד. ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פעראיין

וואַרשאַ, 27 (יט״אַ טעלעפאָניש).

דער וואַרשאַווער יודישער ליטעראַטען און זשורנאַליסטען-פעראיין האָט אָנגענומען אַ שאַרפע פראָטעסט-רעזאָלוציע געגען די שרעקליכע רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד.

וואַרשאַווער בערזע נעכטען געשלאָסען געוואָרען

מיט 45 מינוט פריהער ווי שטענדיג

וואַרשאַ, 27 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). נעכטען 12.45 ביינאָג איז דעפוטאַט ווישליצקי געקומען אין בנין פון דער וואַרשאַווער געלד-בערזע און געהאַלטען אַ פראָטעסט-רעדע געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד.

אַלס צייכען פון פראָטעסט איז די בערזע געשלאָסען געוואָרען מיט 45 מינוט פריהער ווי שטענדיג.

(ווייטער זעה 9-טע זייט).

היטלעריסטען ענטפערן מיט נייע רעפרעסיעס געגען יודען אויף דעם נעכטיגען יודישען פראטעסט-טאג

היטלער זוכט מיטלען געגען דער יודישער פראטעסט-אקציע אין דער וועלט

בערלין, 27 (ספ. טעל.) קאנצלער היטלער האט אין בערכטעסגאדען אפגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט'ן פראפאגאנדא-מיניסטער געבעלס עס איז געווארען גערעדט וועגען אונטערנעהמען א קאנטר-אקציע געגען דער יודישער פראטעסט-אקציע אין דער גאנצער וועלט, ווי אויך אין דייטשלאנד.

אין רעזולטאט פון די באשפרעכונגען איז באשלאסען געווארען א רייה נייע רעפרעסיעס געגען יודען.

בערלין, 27 (ספ. טעל.) די „נאציאנאל-סאציאליסטישע קארעספאנדענץ" איז מודיע, אז אלס תשובה אויף דער פראטעסט-קאמפאניע, וואס די יודען אין דער גאנצער וועלט ענטוויקלען געגען היטלעריסטישען רעזשים אין דייטשלאנד, איז אויף היינט, דינסטאג אנגעקינדיגט געווארען

גרויסע אנטי-יוד. דעמאנסטראציעס

אין גאנץ דייטשלאנד. די נאציאנאל-סאציאליסטען האבען אויך באשלאסען צו ארגאניזירען באיקאט קאמיסיעס, וועלכע וועלען זיך פערנעהמען אדורכצופיהרען

א סיסטעמאטישער באיקאט געגען יודען

אויפ'ן ווירטשאפטליכען, עקאנאמישען און קולטורעלען לעבען. אויך איז באשלאסען געווארען

איינצופיהרען אין גאנץ דייטשלאנד נומערוס קלאוזוס

אויף אלע הויך-שולען, מיטעל-שולעס, געריכט, טעאטער א. אז. וו. די נאמען זאל בעטרעפען 1 פראצענט, לויט דעם פראצענט יודען, וואס געפינען זיך אין דייטשלאנד.

די פארשטעהער פון די

קאטוילישע פראטעסטאנטישע און עוואנגעלישע רעליגיעס

האבען באשלאסען זיך צו ווענדען צו די פיהרער פון דיזעלבע רעליגיעס אין דער וועלט, זיי זאלען זיך נישט בעטייליגען אין די פראטעסט-קאמפאניעס, וואס ווערען ארגאניזירט דורך יודען געגען דייטשלאנד.

שווערע לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד

וועט בעטראכט ווערען אין ענגלישען לארדען-הויז

לאנדאן, 27 (יט"א) דער לארד סעסיל וועט אין די נאהענטסטע טעג בעריהרען אין לארדען-הויז די שווערע לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד. עס ווערען אויך דערווארט א רייה אנדערע אינטערווענציען.

—(:0:)—

קאנפיסקירט דאס פערמעגען פון די געוו. סאציאליסטישע מיניסטארען און דייטשע ס.-ד.-פארטיי

בערלין, 27 (ספ. טעל.) די געוו. רעגירונג סעווערינג-בראון איז אנגעקלאגט געווארען אין פערשווענדען 1 מיליאן 400 טויזענד מארק, וואס זיינען געווען בעשטימט פאר דער פרייסישער פאליציי און זיי האבען דאס אויסגענוצט אויף פארטיי-צוועקען. צוליב דעם זאל קאנפיסקירט ווערען דאס פערמעגען פון די געוו. מיניסטארען און אויך דאס פערמעגען פון דער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי.

מערדערישע אנפאלען אויף פוילישע יודען אין דואיסבורג און אין עסען

עסען, 27 (ספ. טעל.) אין דואיסבורג האבען היטלעריסטען צום צווייטען מאל צושלאגען אין גאס דעם פוילישען בירגער, ראבינער בערקא. פאליציי האט איהם ארעסטירט, צוליב זיין אייגענער זיכערקייט.

דער פוילישער קאנסול אין עסען ווראנשעווסקי האט אינטערווענירט וועגען ארעסטירטען ביי דער פאליציישער מאכט.

אין קעלן זיינען היטלעריסטען אריין צום פוילישען בירגער אבראהאם, איבערגעריסען דעם טעלעפאן און איהם מיט זיין ווייב געדראהט מיט'ן טויט. דאס ווייב איז פאר שרעק ארויסגעשפרינגען פון 1. שטאק און צובראכען א פוס. אבראהאם האט בעקומען געשלאגען ביז בלוט. מאן און ווייב זענען שווער-פערוואונדעטע אפגעפיהרט געווארען אין שטאטישען שפיטאל. די אנפאלער זענען [illegible].

פערבאטען די יודישע שחיטה אין האמבורג

האמבורג, 27 (ספ. טעל.) דא איז אנגענומען געווארען א [illegible] געגען דער יודישער שחיטה.

ווי אזוי מ'האט געפייניגט ארעסטירטע פוילישע יודן אין כעמניץ

(ענדע פון 2-טע זייט).

וועל איך בעקומען קלעפ איבערן קאפ. נאכדעם האט מען מיך געצוואונגען צו זאגען: דאנקע שעהן און נאכדעם מיך אריינגעווארפען אין דער צעלע.

אזוי האבען מיר פערבראכט 7 טעג און 7 נעכט. איינמאל איז אריינגעקומען צו אונז נאצים און געהאלטען פאר אונז א דרשה, אז מיר זענען: „פאלנישע שווינע", און געמיינע אסט-יודען" און מיר זוינען אויס דאס ארימע דייטשלאנד" און נאך אזעלכע „פערלדיגע ווערטער".

ארום 11 פארמיטאג האט מען אלע יודען ארויסגעטריבען פון דער צעלע אויף דער גאס ארויס. מיר האבען געמוזט שלעפען וויאדרעס מיט וואסער און בערשטען, אזוי האט מען אונז געטריבען איבער די גאסען. מיר האבען געמוזט וואשען און אפריינינען די ווענט פון די וואהל-אויפשריפטען און וואהל פלאקאטען. און כדי אונז מבוה-מאכען האט מען אונז פאטאגראפירט ווי מיר רייניגען די ווענט. מיר זענען בעפרייט געווארען פון ארעסט נאר א דאנק דעם פוילישען קאנסול אין לייפציג, ה' בזשעזינסקי. וועלכער איז צוזאמען מיט זיין סעקרעטאר וויסקאווסקי געקומען ספעציעל צו פאהרען קיין כעמניץ און אינטערווענירט לטובת אונז. כעמניץ, פרייטאג, ד. 24 מערץ 1933

באיקאט אויף דייטשע סחורות אין ענגלאנד

לאנדאן, 27 (ספ. טעל.) א גאנצע רייה יודישע פירמען אין ענגלאנד האבען זיך געווענדעט צו די פוילישע פלאצובקעס אין לאנדאן מיט דער בקשה וועגען אויפגעבען פוילישע פירמעס, ביי וועלכע מען קאן מאכען בעשטעלונגען, וואס זענען צוריקגעצויגען געווארען פון דייטשלאנד צוליב'ן באיקאט אויף דייטשע אויסגאבען.

א קאמיטעט אין פאריז צו באיקאטירען דייטשע סחורות

פאריז, 27 (יט"א טעלעגראפיש).

דא האט זיך געבילדעט א קאמיטעט צו דורכפיהרען דעם באיקאט אויף דייטשע סחורות, א. נ. „ליגע פאר'ן עקאנאמישען און מאראלישען קאמף געגען דעם היטלעריסטישען דייטשלאנד".

א רייה פירמעס זענען שוין צוגעטראטען צו דער ליגע און אפגערופען זייערע בעשטעלונגען אין דייטשלאנד.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט טייל איך מיט דער ג' קונדשאפט, אז דער ערשטקלאסיגער

הערן-שניידער-אטעליר

מ.ד. קוטשינסקי

פריער זגערזשער 15 האט זיך איבערגעטראגן אויף

28 זאוואדזקא 28 פראנט 1-טער שטאק

איך נעהם אן בעשטעלונגען צום פריהלינג- און זומער-סעזאן לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען. רעעלע בעהאנדלונג! פינקטליכע אויספיהרונג! מעסיגע פרייזען! און כ'בעט די ג' קונדשאפט מיך אויך ווייטער צו בעזוכען.

מיט אכטונג

M. D. Kuczyński

28 Zawadzka 28.

געזעלשאפט פריינד פון „בית-יעקב" אין פוילען | פעאטער זאל „סקאלא" שרודמיעסקא — 15 —

מארגען, מיטוואך, פ' ויקרא ב' ניסן (29 מערץ) פינקטליך 8 אווענד קומט פאר אין זאל „סקאלא" שרודמ. 15

א גראנד-יעזער ארטאדאקסישער מאניפעסטאציע-אוונט

מיט פאלגענדען פראגראם: 1) ערעפנונגס-רעדע סיים-דעפוטאט און קהלה-פרעזעס י. ל. מינצבערג. 2) בעגריסונגען און געזאנגען, רעפעראטען: הר' יצחק מאיר לעווין (פרעזידענט פון אגודת-ישראל) „די אגודה אין דער יעצטיגער שעה". 3) הרה"ג משה חיים לוי (פראשקעווער רב) — „דאס יודישע פאלק אין ליכט פון קידוש השם". 4) סעמינאר-דירעקטאר י. ל. ארלעאן — „גרויסע וועגען און קליינע צילען". 5) הרה"ג ר' שמואל דוד לאסקע (סאמפאלנער רב) — „וואס לערנען מיר פאר'ן יודישקייט פון די יודען-פערפאלגונגען אין דייטשלאנד". 6) הרב שמחה טרייסטמאן — „פרויען-דערציהונג אין דער יודישער געשיכטע". 7) דירעקטאר פון חינוך-צענטראלע ה' א. ז. פרידמאן (ווארשא) — „א ווארט צו די יודישע עלטערן". 8) רעד. א. מ. ראגאווי (ווארשא) — „דער כח פון געדרוקטען ווארט". 9) שריפטשטעלער בנימין מינץ — „אונזערע אויסזיכטען אין ארץ ישראל". 10) שול-דירעקטארנטע בערלינער — „וועגען יודישע ליטעראטור". 11) רעד. א. ג. פרידענזאן — „דריי יאהר-פלאן פון „בנות אגודת-ישראל", פארזיצער: פרנס ד. ה. זילבערשטיין. שלוס-ווארט: פרעזעס פון קהלה-ראט ר' פישל ליבערמאן. חזן אהרן גאלדוואסער וועט זינגען מיט א ספעציעל איינשטודירט כאר פערשידענע מזמורים און יודישע געזאנג-נומערן. בילעטען שוין צו בעקומען: רעדאקציע „בית-יעקב" קילינסקא 44, „אגודה" נאוואליפיע 11, בית-יעקב-שול שרודמיעסקא 32 און מארגען ביי דער קאסע פון זאל. בעזארגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען! 1646

אחרי מחלה כבדה וקצרה מת עלינו אהובנו

נ"ע יעקב ב"ר שמואל דוב ז"ל אוריסאהן

בשנת 28 לימי חייו

הלוי' תהי' היום ביום ג' א' ניסן תרצ"ג (28 מערץ) מבית הטהרה בשעה 3 אחה"צ

משפחתו המתאבלת.

1687

קריזיס-פרייזען!

די גוט-בעקאנטע פירמע

A. Ogórek, Zawadzka 11

עמפפעהלט צום פריהלינגס-סעזאן די נייעסטע קרעאציעס

שיך

פון דאמען-הערען- און קינדער-

קריזיס-פרייזען! קריזיס-פרייזען!

די אלע, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין דער לויה פון מיין אונפערגעסליכען מאן, אונזער מייערן פאטער, גרויספאטער, אורגרויספאטער, ברידער און אנקעל

נ"ע שמעון רושעצקי

דריקען מיר אויס אונזער איניגסטען דאנק.

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

1681

צו די ה"ה גנבים!

נעכטען 7.15 האט מען מיר אויפ'ן טראמוואי נומער 5 ביים רוג גדאנסקא און אנדזשעיא ארויסגענומען א פארטפעל ביז 250 זל. מזומן, א פאס אויפ'ן נאמען מ. ל. מאראקא, שקאלנא 25, א מיליטער-ביכעל, א פ.ק.א.-ביכעל און בלאנקא-וועקסלען ביז 5000 זל. אונטערשריפט מ. ל. מאראקא, אויך 8 וועקסלען צו 100 זל. און 4 וועקסלען צו 50 זל. אויסשטעלער י. ווינער, פולנאצנא 14, אויך קונדישע וועקסלען און פראטעסטען, אויך פערשידענע דאקומענטען, וואס האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. אלע וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג, ווייל אלע בעווארענישען זענען געמאכט געווארען. די ה"ה גנבים ווערען געבעטען געגען גרויסער בעלוינונג אפצוברענגען די וועקסלען צו

מ. ל. מאראקא, שקאלנא 25.

דיסקרעציע גאראנטירט. מען קען זיך אויך פערשטענדיגען דורכ'ן טעלעפאן 152-77 פאר מאראקא. 1645

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

קמח של פסח

אונטער דער שטרענגער השגחה פון הרב ר' אליעזר ליפשיץ

מודזשעוו וואלא

פון דער בעוואוסטער מיהל

AUTOMATYCZNY

MŁYN PSZENNY

ZDUNSKA WOLA

פערקויפס-שטעלען אין לאדז: ה. אלשער, זשעראמסקעגא 25 טעלעפאן 136-53

נייע פּרעזידענט-וואַהלען

וועלען פאָרקומען צווישען 1 און 6 מאַי

ענדערונגען אין דער רעגירונג זאָלען פאָרקומען נאָך די וואַהלען פון פּרעזידענט

וו א ר ש אַ, 27 (טעלעפאָניש)

באַלד ווי עס וועט פערמאַכט ווערען די סיים-סעסיע, וועלען פאָרקומען ענדערונגען אין דער רעגירונג. נעכטען האָט זיך אָבער פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז די רעגירונג וועט ערשט געענדערט ווערען נאָך די וואַהלען פון נייעם פּרעזידענט, וואָס זעט פאָרקומען צווישען 1. און 6. מאַי.

עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז פּראָפ. איגנאַצי מאָשציצקי זאָל אויפסניי געוועהלט ווערען אַלס פּרעזידענט.

אַרבייט פון די סיים-קאָמיסיעס

וו אַ ר ש א, 27 (טעלעפאָניש)

נעכטען האָבען זיך בעראָטען 6 קאָמיסיעס איבער די אויסבעסערונגען פון סענאַט צו די געזעץ פּראָיעקטען, וואָס ווערען בעטראַכט אויף דער היינטיגער סיים-זיצונג.

היינט אַ סיים-זיצונג

וו אַ ר ש אַ, 27 (טעלעפאָניש)

היינט 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר אַ סיים-זיצונג אויף וועלכע עס וועט, ווי מען ערוואַרט, פאַרגעלעזען ווערען דער דעקרעט פון מלוכה-פּרעזידענט וועגען שליסען די איצטיגע סיים-סעסיע. אויפ'ן טאָג-אָרדנונג שטעהען 17 פונקטען.

שלאָפען. האָט מען אָוועקגעלעגט אַזעלכע מין שעניקעס (מאַטען) אויף די קאָרידאָרען. מיט אייניגע דעקען און אַזוי האָבען מיר פערבראַכט די ערשטע נאַכט.

עסען און טרינקען איז געווען גענוג, אָבער שלעכטע אויסהאַלטונג איז עס אָבער פאַר אַ יודען. ביי טאָג זענען מיר געזעסען צירקאַ 200 מאַן אין איין זאַל ביי לאַנגע טישען און בענק. מע האָט נישט געטאָרט רעדען און רויכערן, די וואַך איז בעשטאַנען פון היטלערישע שטורמיסטען, זיי האָבען יעדען געזאָגט „דו" און אונז שיקאַנירט.

מיר זענען געווען 20 יודען אויף 200 אַרעסטאַנטען. די איבריגע זענען געווען ציאַליסטען, קאָמוניסטען און אַנגעזעהענע מענשען, ווי: רעגירונגס-ראַטע, שטודיען-ראַט און פונקציאָנערען.

מען האָט אונז אין דער נאַכט אַרויסגעפירט אויפ'ן 4 שטאָק, געשלאָפען זענען מיר צו צוויי מאַן אין איין צעלע, וואָס איז ענג און פינסטער. האַלב 8 אָווענד האָט מען אונז איינגעשלאָסען אין די לאַנגע קאָרידאָרען, אין דרויסען האָבען זיך געדרייט די מלאכי חבלה און זיך פערדעכטיג געסוד'עט...

פלוצלונג האָבּ איינס ביינאַכט הערען מיר געשריי: ראַטעוואַט! הילפט! א.א.וו. וואָס איז? מען שלאָגט מכות רצח! איך הער אין מיין לאַגער ווי מען עפענט אויף אַ צעלע איינע נאָך די אַנדערע, און מען האַלט די יודען אין איין שלאָגען אַהן אַ פאַרוואָס? יודען בעטען זיך רחמים, עס האָט אָבער נאָרנישט געהאָלפען. אויך אין מיין צעלע הערט מען: „יודע הערויס". איך שטעה בעטען די שונאים מיט נאַגאַיקעס, רעוואָלווערען און קינזשאַלען אין די הענד.

איינער זאָגט צו מיר: מאַכען 50 קניות-בויגען, איך מאַך. און אין זעלבע מאָמענט ווער איך געשלאָגען מכות-רצח מיט ... איך וויל שרייען, איך עס מען זאָגט מיך אויפהערען צו שלאָגען.

זאָגט צו מיר איינער, אויב איך וויל שרייען, ...

(ווייטער זעה ... זייט).

פוילישע יודען ווערען געצוואונגען צו רייניגען ווענד אין כעמניץ אונטער דער דראָהונג פון בעוואַפענטע נאַציס

ווי אַזוי מען האָט געפּייניגט אַרעסטירטע פוילישע יודען אין כעמניץ

ערפאָלגרייכע אינטערווענץ פון פוילישען קאָנסול אין לייפּציג

געשילדערט אין אַ פּריוואַטען בריף פון אַ געליטענעם זוהן צו זיין פאָטער אין לאָדז

אַ לאָדזער יודישער איינוואוינער האָט בעקומען אַ בריף פון זיין זוהן אין כעמניץ (דייטשלאַנד). מיר ברענגען ווערטליך דעם בריף:

ליבער פאָטער און טייערע שוועסטער!

איך שרייב דעם בריף אין בּיהיים און בין אויך נישט זיכער, צי איהר וועט איהם בעקומען, ווייל די פּאָסט-געהיימנישען זענען אָפּגעשאַפט געוואָרען. דערפאַר שרייב איך נישט דעם אבזענדער. און ווען איהר וועט צו מיר שרייבען, דאַן זאָלט איהר צו מיר נישט שרייבען קיין שום פּאָליטישעס, ווייל די בריף ווערען דורכגעקאָנטראָלירט.

עס איז גרויסע צרות, פון דעם גיהנום קומט מען גאָרנישט אַרויס, איך וואָלט שוין לאַנג אַוועקגעפאָהרען פון דאַנען, האָט מען מיר אָבער צוגענומען דעם אויסלענדישען פּאַס, און איך מוז זיך מעלדען יעדען טאָג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין דער פּאָליציי. ווען מיר וועלען די פּעסער צוריק בעקומען וועיסען מיר לעת עתה נישט.

געוועזען איז עס דעם 9. מערץ. האַלב 7 אָווענד, איך בין גראַד געווען אין אַ קאַפע-הויז „זייפערט". דאָרט קומען זיך צונויף אַלע יודען. פּלוצלינג זענען אַריינגעקומען אַ 20 היטלעריסטישע שטורמיסטען שווער בעוואַפענט מיט מויזער-ביקסען און גומי-פּאַלקעס האָבען זיי טעראָריזירט דאָס גאַנצע קאַפע-הויז. דעם ה' סאַלאַ רובינשטיין האָבען זיי מיט אַ שטוהל געפּלעט זיין קאָפּ. יודיש בלוט האָט זיך געגאָסען, ער האָט בעקומען ערנסטע 5 וואונדען אין קאָפּ, און ליגט נאָך יעצט שווער קראַנק אין בעט. די כוליגאַנעס האָבען פערלאַנגט פּעסער, טראָצדעם וואָס איך האָב געהאַט אַ גילטיגען פּוילישען פּאַס, פונדעסטוועגען האָבען זיי מיך מיטגענומען מיט נאָך 13 מאַן. מען האָט אונז געפיהרט איבער דער שטאָט מיט זידלערייען און קללות.

ווען מיר זענען אָנגעקומען אין דער תפיסה האָבען זיי אונז בעזונדער מכבד געווען מיט געזונטע קלעפּ. איך האָב בעקומען מיט אַ מויזער-ביקס איבערן מוח איז מיר טונקעל געוואָרען פאַר די אויגען. און האָבען אויך אונז אויסגעשטעלט ביי דער וואַנד און געסטראַשעט מיט דערשיסען, די נשמה איז אונז אויסגעגאַנגען פאַר פחד. מיר האָבען בעשטימט גערעכענט אַז עס איז געקומען אונזערע לעצטע מינוטען. זיי האָבען אונז גוט אָנגעשלאָגען און אַריינגעפיהרט אין טורמע אַריין ווייל עס איז געווען איבערפולט. עס איז ממש נישט געווען קיין פּלאַץ וואו אונז אַוועקצולעגען

קמח חטים כשר לפּסח

תחת השגחת הראַבינאַט דפה

אונטער דער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט איז אונזער מיהל געכשר'ט און אַזוי ווי ס'פאָריגע יאָהר, וועלען מיר דאָס שענסטע מעהל צושטעלען פאַר אונזערע ג' קונדען, דערפאַר נישט צו פערגלייכען מיט דער פּראָווינץ, וואָס אויסער שלעכטעס מעהל איז נישט שעהנעס. קענען זיי ביי דער ליפערונג נישט נאָכקומען אַזוי ווי מיר, וואָס ערפילען יעדעס פערלאַנג. מיט אַכטונג

„ELEKTROMŁYN"

Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

בעמ.: בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען פּערזענליך אָדער טעלעפאָניש 147-40.

אַ ברכה והצלחה

אונזער ג' פּרעזעס ה' ז. מאָשענבערג צו דער היינטיגער ערעפענונג פון זיין ביכער-געשעפט פּיעטריקאָווער 45.

די פערוואַלטונג און ראַט פון דער האַנדווערקער-באַנק, פּאָלודניאָווע 1

אַנשטאַט בלומען שענקען מיר 100 זל. פאַר אָרימע אויף פּסח.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביים לאָדזער יוד. פליישער- און וואורשטענמאַכער-צעך (פּיעטריקאָווער 24) פאַר מיין נישט-ריכטיגע האַנדלונג לגבי דעם צעך. איך פערזיכער, אַז אַזעלכעס וועט מעהר נישט פאָרקומען — אויך וואַרף איך מיך אונטער אַלע בעשלוסען פון צעך.

גלייכצייטיג ציה איך צוריק אַלע אונבאַגרינדעטע רכילות אויף די ה"ה: מרדכי אַבראַמאָוויטש (וואָלטשאַנסקאַ 67), ישראל דוד גרינער (אַנדזשעיאַ 4), צינע טשערנע (אַנדזשעיאַ 11).

אַלס צייכען פון חרטה שפּענד איך 10 זל. אויף די פּסח-אַקציע ביים צעך.

דוד און אייזיק מויער

לאָדז, אַלטע קאָשטשושקי 26. 1629

די עקזיסטירענדע זייט 30 יאָהר איבעראַל בעקאַנטע

בוכבינדעריי פון

S. MOSZENBERG

42 פּיעטריקאָווער 42

מאַכט בעקאַנט די ג' קונדשאַפט. אַז היינט, דינסטאָג, ד. 28 מערץ

ווערט ערעפענט אַ פּראַכט-געשעפט

פון אייגענע אויסאַרבייטונגען, ווי האַנדעלס-און פאַבריקס-ביכער, מוסטער-קאָלעקציעס פאַר טעקסטיל-אינדוסטריע, פערש. פּאַפּיר-אויסאַרבייטונגען און אייגענע דרוקעריי, ווי אויך שרייב-מאַטעריאַלען אונטער דער פירמע

„KSIĘGA"

1646 wł. S. MOSZENBERG.

Łódź, Piotrkowska 45, tel. 237-66.

בעקאַנטמאַכונג.

די לאַנגיעהריגע היגיענישע

מצה-בעקעריי

פון פּאָלודניאָווע 3 און זאַוואַדזקאַ 12 איז איבערגעטראַגען געוואָרען

אויף **קאַמיענאַ 18**

ס'ווערט אויסגעבאַקען דינע מצות פון מעהל A. 0000 די קוסאָוועס.

מיט אַכטונג

פינגערהוט. 1628

שייטלען

מיט פּאַריזער שריגדן און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אַנדולאַציע ביי קערש, סקווערע 15

וויכטיג פאַר דער אָרימער לאָדזער בעפעלקערונג!

אַמבולאַטאָריום

ביים פאַראיין „לינת המשמורים"

זשעלאַבנאַ 26, טעל. 242-55

אָפען טעגליך פון 10—5 נאָכמ. אין דרינגענדע פאַלען ביז 8 אָוונט

ערטיילט מעדיצינישע הילף אויס. אַרט. — שיקט אויך אַרויס דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען מיט וויזיטען אַהיים. נעהמט אויף אַן געבורטען און אַלע אַרט אַנאַליזען. מינימאַלע באַצאַהלונג. די פערוואַלטונג.

אַלע דאַרפען וויסען!!

צום קומענדען סעזאָן בעקומט איהר

רעשטען

צו די בּיליגסטע רעאַליטעטען בּיליצער, טאַמאַשאָווער און אַנדערע געסעסטע-מאַרקען מוסטערן פון הערען- און דאַמען-שטאָפען

פאַר מענער	מיט 30% בּיליגער!	פאַר דאַמען
אויף אַנצוגער, אויף פּאַלטעס	קומט און איבערצייגט אייך!	אויף פּאַלטענס, אויף קאָסטיומען

געדענקט דעם אַדרעס נור ביי

R. Szczęśliwy

5 נאַוואָמיעסקאַ 5

פּראַנט. II שטאָק.

מאַשין-מצות

ווערען געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך

מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סוכאַרקעס

לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט בעקאַנטע און אַלערליי

פרישע געבעקסען

פון אונזער איבעראַל בעוואוסטע

צוקערניע

ב. ווייגבערג

פּיעטריקאָווער 38

טעל. 143-82 1130

3 דאָס לאַנגיאָריגע בעקאַנטע און רעעלע 3

טוך און קאָרט-געשעפט

Hermon OŁOSKI

(עקזיסטירט פון 1910)

לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 3, טעל. 114-92

פּראַנט 2-טער שטאָק

בעזיצט אויף לאַגער צום פריהלינג און זומער-סעזאָן דעם גרעסטען און שענסטען אויסוואַהל פון די

בּיליגסטע הערען און דאַמען-שטאָפען

אין זעמטליכע פאַרבען און מוסטערן פון ענגלישע, בּיליצער, טאָמאַשאָווער סחורות א.א. גענויע פאַבריק-פּרייזן! געדענקט די אַדרעס! קומט און איבערצייגט אייך! 3 3

רעעלע בעהאַנדלונג!

פאַר

גאָלד, בּיזשוטעריע

און לאָמבאַרד-קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזען

אליזאַר פּיאַלקאַ,

פּיעטריקאָווער 7.

... נעהמט פערקויפען

גאָלד, זילבער, בּיזשוטעריע

פערשידענע גאָלדענע ציינער און לאָמבאַרד-קוויטעס, קויף איך און צאָהל די העכסטע פּרייזען. בּעטע בעזוכט מיין געשעפט

L. Korzeń, Pomorska 26

לאָדז, 28 מערץ 1933

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 28 מערץ 1933

די יודישע קאָלאָ און די פולמאַכטען

ס'האָט פּאַסירט אַזוי, ווי מען האָט געקענט פריהער פאָראויסזעהען און פאָראויסזאָגען, נישט מורא האָבענדיג צו בלייבען אַ פאַלשער נביא: דער סיים, ריכטיגער געזאָגט, דער קאָאַליציע-בלאָק, האָט ערטיילט דער רעגירונג די געפאָדערטע פולמאַכטען אין גאַנצען פערנעם, ווי די רעגירונג האָט עס געוואָלט, מען האָט אַפילו נישט געמאַכט די מינדעסטע פּראָבע זיך צו האַנדלען מיט דער רעגירונג און צו פערשמעלערען די מאָס פון איהר אומאָפּהענגיגקייט פון די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען, זאָל זיין כאָטש אויף דעם אופן, וואָס פערשידענע געביטען פון עפענטליכען לעבען זאָל זיין אויסגעשלאָסען פון די פולמאַכטען. דאָס מאָל האָט די רעגירונג פערנומען כמעט דעם גאַנצען געביט פון די קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט פון די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען מיט'ן אויסנאַהם פון דער קאָנסטיטוציע גופא. די רעגירונג, אויב זי וועט עס געפינען פאַר נויטיג און פּאַסיג, וועט זי קאָנען אַרויפלעגען נייע שטייערען אָדער בעהמען נייע הלוואות. עס איז בעקאַנט, אַז אַזעלכע זאַכען ווערען געוועהנליך אויטאָמאַטיש אַרויסגענומען פון די רעכט, וועלכע ווערען געגעבען דער רעגירונג ביי געוויסע געלעגענהייטען. אין קיין שום געביט פון מלוכה-לעבען איז דער פּאַרלאַמענטאַריזם נישט אַזוי עמפּינדליך וועגען זיינע פּריווילעגיעס, ווי אין געביט פון פינאַנצען. דעם בודזשעט און די שטייערען לאָזט פאַר זיך איבער דער פּאַרלאַמענט. פּרינציפּיעל און פולשטענדיג. אַזוי האָט אויך ביז איצט געהאַנדעלט אונזער פּאַרלאַמענט. און ערשט איצט האָט דער סיים אַרויסגעלאָזט פון דער האַנד דאָס, וואָס שטעלט פאַר מיט זיך זיין באַזונדער רעכט. איצט האָט די רעגירונג אומבעגרענעצטע קאָמפּעטענצען סיי אין געביט פון דער אויספיהרענדער, סיי אין געביט פון דער געזעצגעבערישער מאַכט.

עס פּאַסירט טייל מאָל, בעזונדערס אין די לעצטע יאָהרען, אַז רעגירונגען נעהמען זיך אַליין מיט קראַפט אַזאַ פולשטענדיגע מאַכט און דעמאָלט הייסען זיי דיקטאַטורען. זעהר זעלטען פּאַסירט אָבער אַז אַ פּאַרלאַמענט זאָל פריוויליג איבערגעבען דער רעגירונג אַזאַ פולע מאַכט, סיידען ער וויל זיך אַליין פונאַנדערלאָזען.

די יודישע קאָלאָ האָט געשטימט געגען די פולמאַכטען. ערשטענס, דערפאַר, ווייל זי בלייבט אין אָפּאָזיציע צו דער רעגירונג, צוליב סיבות, וועגען וועלכע עס איז נישט איינמאָל געשריבען און געשריבען געוואָרען. און ס'איז אַ פאַקט, אַז די געזעצליכקייט פון די מאָטיווען וועגען קיינעם נישט געלייקענט, קודם כל פון דער רעגירונג אַליין, וועלכע האַלט ווייטער אין איין שווייגען, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען יודישע ענינים. די גערעכטיגקייט אונזערע לייקענט בלויז די ענדעציע, הגם זי ווייסט אויסגעצייכענט, אַז די רעגירונג האָט פאַר די יודען קיינמאָל קיין פּאָזיטיווע זאַך נישט געטון און האָט זיך נישט אָנטקעגענגעשטעלט דעם פּראָצעס פון דער פעראָרימונג פון די יודישע מאַסען און דעם אַרויסשטויסען זיי פון אַלע פערדינסט-צווייגען. איינציגע ענדעקישע בלעטער האַלטען אין איין בעשולדיגען די רעגירונג אין עפּעס אַן'אַקטיווען פילאָסעמיטיזם. לעצטענס טוען זיי דאָס מיט גרויס בעוואָרעניש, ווייל זיי לעגען פאַר דער רעגירונג זייער ווערטפולע פריינדשאַפט פאַר עפּעס אַן'אַנטיסעמיטישע דעקלאַראַציע. מיר אָבער לאָזען זיך נישט פערטומלען דורך קונציגע און געמאַכטע יללות פון דער ליבער ענדעציע און מיר ווייסען אויסגעצייכענט אַז לוידער האָבען מיר נישט קיין שום גרונד צו אונטערשטיצען די דאָזיגע רעגירונג און צו בעציהען זיך צו איהר מיט צוטרוי. די דאָזיגע אָפּאָזיציאָנעלע שטעלונג ערקלערט גאַנץ אויספיהרליך פאַר וואָס די יודישע קאָלאָ איז געווען געגען ערטיילען פולמאַכטען דער רעגירונג.

אָבער געטון האָט עס די קאָלאָ אויך צוליב אַלגעמיינע פּרינציפּען פון דעמאָקראַטיזם. עס פערשטעהט זיך, אַפילו די סאַמע דעמאָקראַטישע קאָנסטיטוציע זעהט פאָראויס פאַלען, ווען דער פּאַרלאַמענט גיסט איבער זיינע רעכט אויף דער רעגירונג. אָבער דאָס זענען אויסנאַהמס-פאַלען, לאָמיר זאָגען אויסנאַהמס-פאַלען, לאָמיר זאָגען אומנאָרמאַלע צייטען און פערהעלטענישען. אַזעלכע אויסנאַהמסווייזע איבערלעבונגען האָבען מיר נישט אין איצטיגען מאָמענט. עס ענטשטעהט דעריבער די פראַגע: צו וואָס די פולמאַכטען? דער סיים איז דאָך פולשטענדיג גרייט און האָט דעם פולען ווילען צו אַרבייט. ער בעקומט פון דער מלוכה-קאַסע דערפאַר אַ געוויסע בעלוינונג. און דערצו דאַרף מען דאָך נאָך פעסטשטעלען, אַז דער דאָזיגער סיים אין זיין מעהרהייט פערנעהמט זיך גאָרנישט צו מאַכען דער רעגירונג וועלכע עס איז שוועריגקייטען, ווען מען וואָלט וועלען זיין ביזאַרטיג און בייסיג, וואָלט מען געקאָנט זאָגען: די פולמאַכטען זענען איבריג, אויב אין גרונד גענומען טראָגט אונזער גאַנץ געזעצגעבערישער סיסטעם אין די לעצטע יאָהרען דעם כאַראַקטער פון רעגירונגס-פעראָרדנונגען.

די זאַך איז אַלזאָ פולשטענדיג קלאָר. די אָפּאָזיציע צו דער רעגירונג, ווייל די וויכטיגסטע יודישע נויטען ווערען נישט אין דער מינדעסטער מאָס בעפרידיגט; די איבערצייגונג, אַז עס זענען נישטאָ קיין שום אומנאָרמאַלע בעדינגונגען, וועלכע וואָלטען געמאַכט נויטיג די אויסנאַהמס-ווייזע פולמאַכטען, ענדליך די זיכערקייט, אַז די רעגירונג קאָן נישט האָבען קיין שום שוועריגקייטען אין סיים — דאָס אַלץ מאַכט פולקאָם פערשטענדליך די שטעלונג, וועלכע די יודישע קאָלאָ האָט אָנגענומען אין דער פראַגע פון די פולמאַכטען (נ. דז.).

ד"ר י. טהאָן.

100.000 איבערגעטוענע מערדער'ס, רויבער'ס און בעסטיעס

דער אַרטיקעל פון דער ווינער אַרבייטער-צייטונג וועגען דער ערעפענונג פון רייכסטאַג

צוליב דעם אַרטיקעל איז געקומען צו אַ שטרייק פון די וויענער דרוקער-אַרבייטער

אין דער ווינער „אַרבייטער-צייטונג" איז געווען אָפּגעדרוקט אַן'אַרטיקעל וועגען דער ערעפענונג פון דייטשען רייכסטאַג. דער אַרטיקעל איז געשריבען אין אַזאַ טאָן, אַז די דייטשע אַמבאַסאַדע האָט געגען איהם בעלייגט אַ פּראָטעסט און דער אַרטיקעל איז קאָנפיסקירט געוואָרען. אַ חוץ דעם האָט די ווינער מאַכט איינגעפיהרט אַ פּרעווענטיווע צענזור איבער דער סאָציאַליסטישער פּרעסע. דאָס האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע אויפרעגונג צווישען די ווינער דרוקער-אַרבייטער, וועלכע האָבען ערקלערט אַ שטרייק אין אַלע צייטונגס-דרוקערייען און די בלעטער זענען עטליכע טעג נישט ערשינען. צוליב'ן שטרייק איז די רעגירונג געצוואונגען געווען די צענזור אָפּצושאַפען.

מיר ברענגען דאָ אַ פראַגמענט פון דעם אַרטיקעל אין דער „אַרבייטער-צייטונג".

אַ קאַראַכאַד פון גייסטער, אַ ווילדער-טאַנץ אין צירק, אַ קאָשמאַר פון חלום: קיין שום וואָרט איז נישט אומשטאַנד איבערצוגעבען דעם נישט רעאַלען, דעם ממש פאַנטאַסטישען כאַראַקטער פון דעם ספּעקטאַקל, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין פּאָטסדאַם. ווער עס האָט דאָס געזעהען, דער גלויבט גאָר נישט. די פאָטאָגראַפיעס זאָגען ליגען. דאָס זענען נישט געווען קיין מענשען, לעבעדיגע, וואָס אַטעמען, נאָר די, וועלכע זענען געשטאַנען פאַר דער גאַרניזאָן-קירכע אין פּאָטסדאַם, וואו דער רייכסטאַג איז געעפענט געוואָרען. עפּעס האָט זיך עמיצער ערלויבט צו מאַכען אַ שרעקליכען שפּאַס. די, וועלכע האָבען אָרגאַניזירט דעם דאָזיגען מלוכה-אַקט, וואָלט מען געהאַרפט מאַכען אומשעדליך, ווייל זיי האָבען אָפּגעהוזקט פון דער „נאַציאָנאַלער רעוואָלוציע". מען דאַרף זיי אַריינזעצען אין קאָנצענטראַציאָנס-לאַגער ווי די מאַרקסיסטישע סאַבאָטאַזשניקעס. די טריומפאַטאָרען זאָגען: „דער טאָג פון דייטשען פאָלק". ניין, דאָס איז געווען אַ טאָג פון דער טיפסטער דייטשער שאַנדע.

עס זענען געווען הונדערט טויזענד איבערגעטוענע. די טראַטואַרען האָבען פערנומען די שטורם-אָפּטיילונגען, מערדער'ס, גנבים, רויבער'ס, איינברעכער, בעסטיעס, וואָס זייערע הענט זענען בעפלעקט מיט'ן בלוט פון טויזענטער אַרבייטער; אין קאָסטיומען פון די פיאָנערען פון אויפגעלעבטען דייטשלאַנד. אין איין עק זענען געשטאַנען די „מערדער פון פּאָטעמפּע. מען האָט זיי געבראַכט לויט דעם אויסדריקליכען פערלאַנג פונ'ם „פיהרער" פון שלעזיען קיין פּאָטסדאַם. הינדענבורג האָט זיי געדאַנקט פאַר זייער גרוס.

טרייסלענדיג מיט דעם אַלטען קאָפּ, אַ ליאַלקע פון זיך אַליין, איז געזעסען די „עהרענהאַפטיגע פיגור פון אַלטען פעלדמאַרשאַל", נעבען זיין זוהן אָסקאַר, זיין פּנים איז געווען ווי פון פּילם. דער איינפלוס פון קריג, וואָס האָט געוויקט אויף הינדענבורגן ווי אַן'אויפרייכענדיגע באַד, הויבט שוין אָן שוואַך צו ווערען.

און דאַן האָט זיך בעוויזען גערינג דער מאַרפיניסט האָט דעם טאָג געמוזט זיך מאַכען אַ שטאַרקע איינשפריצונג. די אויגען זענען איהם אַרומגעשוואומען איבער דעם אָנגעבלאָזענעם רויטען פּנים און צוליב די קאָנוואולסיעס פון קערפּער האָט דער אָרדער פור לע מעריט ביי איהם געשפּרונגען אויף דער ברוסט. אָבער דער „פיהרער" האָט אַלעמען איבעריגעיאָגט. מען האָט געדאַרפט מאַכען אַ געוויסע אָנשטרענגונג, כדי מען זאָל איהם ענטדעקען. אויף די טרעפּ פון זיין לוקסוס-אויטאָ זענען געשטאַנען מיט די רעוואָלווערען אין די הענד זיינע לייבדינער. דער וואָגען איז געווען ליידיג אָבער פון פּאַרענט לעבען דעם שאָפער איז געזעסען איינגעבויגען דער קאַנצלער. ווען דער אויטאָ האָט זיך פערהאַלטען, האָט זיך דער קאַנצלער נאָך מעהר איינגעקאָרטשעט. ער זעהט ווירקליך אויס אַזוי ווי עס האָט איהם אַמאָל בעשריבען דער פּרעזידענט פון דער בייערישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע פּראָפעסאָר גרובער: דאָס פּנים און דער קאָפּ זאָגען עדות וועגען אַ געמיינער, אַ געמישטער ראַסע. אַ נידריגער שטערן, אַ מיאוסע נאָז, אַ ברייט פּנים. דאָס קליינע בערשטעלע פון די וואָנסעס גיט זיין פּנים צו אַ בעזונדערס פּראָוואָקירענדיגען אויסדרוק. דער אויסדרוק זיינער זאָגט עדות וועגען אַ מענש, וואָס איז קרענקליך געפייצט. אַט אַזוי זעהט אויס ער, דער קאַנצלער פון דער דייטשער מלוכה.

פאַר נויט עסט מען ווייס ברויט

אַזוי איז עס מיט די יודען אין ליטע

דער בעקאַנטער שרייבער און זשורנאַליסט דניאל טשערני האָט לעצטענס פערבראַכט עטליכע וואָכען אין ליטע. ער גיט איצט איבער זיינע איינדרוקען, וועלכע ער האָט פון דאָרט אַרויסגעטראָגען. ד. טשערני שרייבט צווי. אַנד.

יעטוועדען גאַסט אין ליטע קומט אויס צו „עסען טעג", נאָר ווי אין די אַמאָליגע ישיבה-בחור'שע יאָהרען...

איז ער אַ חשוב'ער ציוניסט (דער גאַסט), עסט ער ציוניסטישע טעג, איז ער אַ יודישיסט – בעקומט ער (דער גאַסט), נישט קיין שלעכטע יודישיסטישע טעג און איז איהם בעשערט דאָס גליק (אָדער אומגליק) צו זיין אַן'אומפּאַרטייאישער אָדער איבערפּאַרטייאישער (אָט, ווי איך, למשל) קען ער עסען טעג ביי די ציוניסטען און סיי ביי די יודישיסטען.

און עסענדיג טעג אין ליטע – דערפיהלסטו באַלד, ווי דו ווערסט איבערפילט מיט געפילטע פיש, געפילטע העלזלעך און קוגעלעך געפילטע אינמיטען מיטוואָך.

בנוגע עסען-זאַכען איז אין ליטע, קאָן מען זאָגען, כולו שבת.

זונטאָג העלזעל, מאָנטאָג העלזעל, שבת אין אַ נאָווינע אַ העלזעל-קוגעל, — זונטאָג ווידער העלזעל...

מיינט איהר וודאי, אַז די ליטווישע יודען זענען דאָס, חלילה, אַזעלכע זוללי-וסובא'ניקעס (פרעסערס בלע"ז) אָדער זיי זענען נאָך אַזוי רייך, אַז זיי קענען זיך פערגינען צו עסען געפילטע העלזלעך אין אַ מיטען מיטוואָך? האָט איהר אַ גרויסען טעות. די ליטווישע יודען עסען שבת'דיגע מאכלים אין אַ מיטען מיטוואָך, ווייל „פאַר נויט עסט מען ווייס ברויט"...

די נויט אויפ'ן ליטווישען דאָרף איז אַזוי גרויס, אַז מען בעקומט ביים פויער אַלע פּראָדוקטען זיינע בחצי חנם.

אָט, למשל, האָט איהר דאָ איינציגע פּרייזען פון איינציגע עסענזאַכען: אַ קילאָ פוטער (טאַקע אמת'ע דאָרפישע פוטער) בעקומט מען דאָ פאַר 30 אַמעריקאַנער סענט. אַ צעהנדליג אייער — 7 סענט, אַ קילאָ פלייש — אויך 7 סענט, אַ לעבעדיגע גאַנז — 50 סענט, אַ'ענטעל — 45 אַ הוהן — 20 סענט, אַ ליטער מילך (טאַקע אמת'ע בהמה'שע מילך) בעקומט איהר פאַר 2 מיט אַ האַלבען סענט און אַ פונט ברויט פאַר 2 סענט.

טאָמער פערגלוסט זיך אייך דורכרייטען זיך פון איין עק ליטע ביז'ן צווייטען אויף אַ פערד (אויב נאָר איהר זייט אַ ספּאָרטסמען), קענט איהר אויפ'ן מאַרק בעקומען אַ פערד (אַ לעבעדיג פערד) סך-הכל פאַר איין-איינציגען דאָלאַר... אויף דורכצורייטען זיך מיט איהם פון איין עק לאַנד ביז צום צווייטען וועט שוין קלעקען אַן'איין-דאָלאַרדיגער פערדעל אויך..

דאָס לאַנד איז קליין, זעהר קליין און דערצו נאָך איז ליטע אָפּגעשפּאַרט פון דער גרויסער וועלט מיט כינעזישע ווענט. פון איין זייט שטייט ליטע מיט'ן רוקען צו פּוילען, מיט „ירושלים דליטא"; פון דער צווייטער זייט שטייט זי מיט'ן רוקען צו דייטשלאַנד, וועלכע איז נאָך עד-היום מלא רציחה אויף ליטע פאַר אָקופּירען דעם דייטש-מערישען מעמעל-געביט.

ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט „די פרייע ליטווישע רעפּובליק" בעקומען מוט אָפּצושאַפען דעם קריגס-צושטאַנד. וואָס איז געהאַנגען איבער'ן לאַנד אין משך פון איבער 15 יאָהר (אָנהייבענדיג פונ'ם וועלט-קריג).

דאָס אָפּשאַפען דעם פּערמאַנענטען קריגס-צושטאַנד, איז דורך דער פרידליכער בעפעלקערונג פון ליטע (און דער עיקר דורך דער יודישער) אויפגענומען געוואָרען ווי אַ מין גזירה...

כל-זמן עס האָט געהערשט אין לאַנד קריגס-צושטאַנד – האָט מען צוועלף אַ זייגער ביינאַכט שוין געמוזט זיין אין די בעטען, און קיין ילוד-אשה (אפילו אַ ווייבס-פּערשוין) האָט זיך ביינאַכט נישט געטאָרט ווייזען אויף דער גאַס. איז דער קריגס-צושטאַנד געווען אַ טייערע סגולה געגען גנבים און רוצחים, געגען פּראָסטיטוציע און שכרות. ווי אויך, אפילו טויזענד מאָל להבדיל, געגען די לאַנגע רעפעראַטען און דרשות ביי די פערשידענע פּאַרטייען און געזעלשאַפטען..

דאָס גאַנצע לאַנד איז געווען שטענדיג אַנ-אויסגעשלאָפען, און במילא שוין – אַ רוהיגס און בערוהיגטס.

איצטער אָבער, ווען אויף פערזאַמלונגען, באַנקעטען און גלאַט אַזוי זיצונגען קאָן מען זיך פערזיצען ביז איינס-צוויי ביי דער נאַכט – זענען שוין במילא די רעפעראַטען, דרשות און טאָסטען געוואָרען פיל לענגער, נערוועזער און צוגעשפּיצטער.

דער פריהער-געוועזענער אויסערליכער שלום-בית צווישען די פערשידענע יודישע פּאַרטייען און געזעלשאַפטען האָט זיך אָפּגעטון און עס פיהלט זיך בעשיינפּערלעך, ווי די קולטור-און כלל-טוער פון לאַנד זענען, נעבעך, נישט אויסגעשלאָפען.

כאָטש נעם און פיהר זיי אַוועק (די קולטור- און כלל-טוער פון ליטע) אין ערגעץ אַ לאַנד אַזוי, וואו עס הערשט שוין ווידער פּערמאַנענטער קריגס-צושטאַנד וואָגען מיר, קיין אַרגענטינע, בראַזיליע אָדער מ/קסיקע), כדי זיי זאָלען דאָרט זיך קאָנען גוט אויסשלאָפען...

אַמעריקאַנער זענען געוואָרען שפּאָרזאַם

פריהער איז אַ יאַכט-שיף אַ סימן פון אַ שלעכטען טאָן...

די אַמעריקאַנער האָבען ליב אין אַלעמדינג נאָכצוטון די ענגלענדער. אויך איצט אין די שווערע צייטען, וואָס אַמעריקע לעבט דורך, האָבען די אַמעריקאַנער בעשלאָסען נאָכצוטון די ענגלענדער אויפ'ן געביט פון אָפּשפּאָרונגען. ווען דער פונט האָט געגומען פאַלען, האָבען זיך די ענגלענדער גלייך דערצו שנעל צוגעפּאַסט און האָבען שטאַרק פערקירצט זייערע בודזשעטען. כאַראַקטעריסטיש איז דערין געווען די אויספיהרונג פון די פערמעגליכע שיכטען. אַן'ענגלענדער, וועלכער פלעגט פערנעהמען אַ דירה פון עטליכע צעהנדליג צימערען, איז אַריבער אין אַ דירה פון צעהן שטובען, עס זענען רעדוצירט געוואָרען די אויסגאַבען אויף דינערשאַפט און עהנליכע זאַכען. אויך די רייכע אויפנאַהמען זענען פערשוואונדען. אַנשטאָט די רייכע קאָלאָניעס האָט מען די געסט אָנגעהויבען אויפנעהמען מיט עפּעס אַזוי וואָס און אַנשטאָט שאַמפּאַניער האָט מען געגעבען צו טרינקען גאָר ביליגע משקאות.

ווען דער דאָלאַר האָט בעוויזען, אַז אויך זיין צייט איז געקומען, האָבען די אַמעריקאַנער בעשלאָסען נאָכצוטון די ענגלענדער. אָבער דאָס איז נישט אַזוי לייכט צו טון, ווייל אין משך פון יאָהרען איז מען אין אַמעריקע געוואוינט צו לעבען אין לוקסוס און קאָמפאָרט. דער אַמעריקאַנישער אַרבייטער, וועלכער האָט פערדינט אין דער וואָך אַ פופצעהן דאָלאַר, האָט אויך געלעבט גאַנץ שיין.

דער אַרבייטער אין אַמעריקע האָט דער ער שטער, פערשטייט זיך, דערפיהלט דעם קריזיס און איז שנעל אַריבער אויף אַן'אַרים און שפּאָרזאַם לעבען. פיל שווערער איז דאָס געווען פאַר די רייכע לייט פון אַמעריקע, וועלכע האָבען געוואוינט אין גרויסע און פּרעכטיגע פּאַלאַצען און איינציגע פון די דאָזיגע פּאַלאַצען זענען נישט אַנדערש ווי געטרייע קאָפּיעס פון אַלטע אייראָפּעאישע שלאָסען מיט אַלע זייערע פּרעכטיגע אַפּאַרטאַמענטען.

אָבער די צייט האָט געצוואונגען די מיליאָנערען צו ענדערען זייער לעבענס-אַרט. איצט האַלט מען אין אַמעריקע פאַר אַ צייכען פון שלעכטען טאָן צו פאָהרען אין אַן'אייגענער יאַכט-שיף. פון דאָזיגען לוקסוס רעזיגנירען אַפילו אַזעלכע, וואָס קאָנען זיך דאָס נאָך ערלויבען. איין מיליאָנער האָט זיך בעקלאָגט פאַר אַ זשורנאַליסט, אַז ער שעהמט זיך צו ווייזען אין זיין יאַכט, און ער בעגנוגט זיך בלויז מיט זיין קליין ספּאָרט-שיפעל, ווייל דאָס רייסט נישט אַזוי די אויגען ווי דער לוקסוס-יאַכט.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

האנדווערקער-באנק — האנדווערקער-קרעדיטען

מיר האבען אין דער האנדווערקער ביילאגע שוין נישט איין מאל בעריהרט די פראגע פון קרעדיט פאר'ן האנדווערקער. עס איז א בעקאנטע זאך, אז דער בעל מלאכה געניסט, אין א גאנץ שוואכער מאס פון קרעדיט, און עס איז גאנץ מעגליך, ווען דאס האנדווערק זאל האבען די מעגליכקייט צו בענוצען זיך אין א בריטערער פארם מיט קרעדיט-הילף, וואלט עס אפשר היינט צו טאג געוועזען דער שטארקסטער עלעמענט אין לאנד.

מיר זאגען עס דערפאר, ווייל דער האנדווערקער, נישט קוקענדיג אויף די שווערע צייט האלט דאך אויס אויף זייבע פלייצעס דעם שווערען יאך פון קריזיס און ווערט נישט צוזאמענגעבראכען. און זעלטען ווען א ווארשטאט ווערט ליקווידירט, פערקעהרט, ווער עס האט נאר אמאל עטוואס גע-מייבזאמעס מיט דער מלאכה זוכט היינט אויס אפילו זכות אבות און פערלעגט זיך א ווארשטאט, וועלכער ברענגט הגם נישט קיין גליקען, פערזיכערט אבער אפט א שטיקעל ברויט. דאס אלץ געשעהט אהן וועלכע עס איז קרעדיט-הילף. מחוץ ווען די מלאכה וואלט אבער דערצו אונטערשטיצט געווארען פון א בריטען קרעדיט, איז מעהר ווי זיכער, אז די מלאכה וואלט פאקטיש געוועזען איינס פון ווירטשאפטליך שטארקסטע עלעמענטען אין לאנד.

מיר האבען אויף דעם ארט פארגעלעגט אז די האנדווערקער-קאמערען זאלען זיך פעראינטערעסירען דערמיט, אז די קרעדיט-סומען וועלכע ווערען דורך דער רעגירונג יאהר ביי יאהר בעשטימט אלס קרעדיטען פאר'ן האנדווערק זאלען ריכטיג און יושר'דיג פערטיילט ווערען. מיר האבען אנגעוויזען אז עס עקזיסטירען נישט די אינסטיטוציעס ביי די האנדווערקער, וועלכע זאלען אימשטאנד זיין זיך דערמיט צו פערנעהמען, דעריבער מוזען געשאפען ווערען קרעדיט-קאסעס וועלכע זאלען די פונקציע איבערנעהמען. ביז יעצט האט מען זיך געמוזט פערלאזען אויפ'ן יושר פון די פערשידענע קאמונאלע קאסעס, וועלכע קענען נישט דעם האנדווערקער און סוף כל סוף ווערט דער סכום פון בעשטימטען קרעדיט נישט אויסגענוצט.

אז האנדווערקער-אינסטיטוציעס קאנען אהן ריזיקע די ענינים ערלעדיגען, קען מען זעהען פון פאקט, אז פון די פערטיילטע קרעדיטען דורך די קאמונאלע קאסעס זענען 98 פראצענט אפגעצאהלט געווארען אויפ'ן בעסטען אופן. דאס בעווייזט נאך א איבריג מאל אז דער בעל מלאכה איז א קרעדיט-פעהיגער עלעמענט.

דורך דער צייט איז די פראגע געווארען שטארק אקטועל און לעצטענס זעהען מיר שוין עטוואס קאנ-קרעטעס אין דעם ענין. דעם חודש איז אונטערן פארזיץ פון מיניסטער זארזשיצקי פארגעקומען א קאנפערענץ אויף וועלכער עס איז אויך בריט בע-האנדעלט געווארען די קרעדיט-פראגע פאר דער מלאכה. מיט א בריטען רעפעראט איז ארויסגעטרע-טען אדוו. הערשבערג, וועלכער האט פארגעשטעלט ווי וויים שטיפמוטעריש דאס האנדווערק ווערט בע-האנדעלט בנוגע קרעדיט אין פערגלייך מיט דער אינדוסטרי און לאנדווירטשאפט. דער רעפערענט האט דערביי אונטערגעשטראכען דעם גרויסען ווירט-שאפטליכען ווערט, וועלכען דאס האנדווערק שטעלט מיט זיך פאר און אויפמערקזאם געמאכט אויף דעם שטארקען ווידערשטאנדסקראפט, וועלכען דאס האנד-ווערק ווייזט ארויס אין יעדען לאנד אין דער שווער-סטער קריזיס-צייט. לויט דער מיינונג פון רעדנער מוז די קרעדיט-אקציע געטיילט ווערען אין צוויי עטאפען: איין עטאפ, דער ערשטער, ווען די קרע-דיטען דארפען ווייטער פערטיילט ווערען דורך די קאמונאלע קאסעס, ווייל די אייגענע האנדווערקער אינסטיטוציעס זענען נאך נישט צוגעגרייט איבערצו-נעהמען די טעכנישע זייט פון דער אקציע, אין דער-דאזיגער צייט זאל אין די פערטיילונגס-קאמיסיעס פון דער לאנדווירטשאפטס-באנק און אין די קאמו-נאלע קאסעס געזיכערט ווערען א גענוגענדע פער-טרעטונג פון האנדווערקער, כדי די פערטיילונג זאל זיין א יושרדיגע. דער שפעטערער עטאפ זעהט שוין פאר א פערטיילונג דורך אייגענע האנדווערקער אינסטיטוציעס. דער מיניסטער זארזשיצקי האט, שלי-סענדיג די קאנפערענץ צוגעזאגט געטריי צו בעטראכ-טען די ארויסגעשטעלטע פאסטולאטען.

ווי עס זאל אבער נישט זיין, גיט מען זיך אין די רעגירונגס-ספערען אפ א גענויען דין חשבון וועגען דער וויכטיגקייט פון קרעדיט פאר'ן האנד-ווערקערטום, און דא מוזען זיך די יודישע בעל-מלאכות אפשטעלען אויף די אויפגאבען, וועלכע די האבען אין יעטציגען מאמענט. מיר נעהמען אן, אז עס וועט קומען די צייט פון צווייטען עטאפ, וועלכען אדוו. הירשבערג בעריהרט אין זיין רע-פעראט. עס וועט קומען די צייט ווען די האנד-ווערקער-באנק וועלען ווערען די פערמיטלער צווי-שען דער רעגירונג און דעם בעל-מלאכה, ביים פער-טיילען קרעדיט, איין זאך מוז אבער קלאר ווערען, אז געלד גיט מען נישט צוליב א שעהן פנים, אדער צוליב דעם וואס מען פיהלט א געוויסען סענטימענט צו דער פערזאן, אדער דער אינסטי-טוציע, וועלכע וויל דאס געלד בעקומען, געלד בעקומט די אינסטיטוציע וועלכע קאן אויפווייזען אז זי וועט דאס געלד ריכטיג און גוט פערוועג-דען און וועלכע איז אימשטאנד צו ווירקען אז די געלדער זאלען אין א גענוגענדער מאס צוריק איינ-פליסען. מיט איין ווארט אזא אינסטיטוציע וועלכע פערדינט צוטרוי, מיר וועלען זיך דא נישט אפשטעלען אויף דעם שטאנד פון די האנדווערקער-בענק אויף דער פוילישער פראווינץ, פון וואנען זייט האבען מיר נאר די כוונה אויפמערקזאם צו מאכען די האנדווערקער-טוער אויף דער נויטווענדיגקייט צו רעארגאניזירען די טעטיגקייט פון די פערשידענע בענק און דערפיהרען זיי צו אזא מדרגה, אז די בענק זאלען ווערען סאלידע קרעדיט-אינסטיטוציעס, אויף וועלכע דער יודישער האנדווערקער זאל זיך אין געהעריגען מאמענט קענען שטיצען.

די לאגע אבער אין דער האנדווערקער-באנק אין לאדז, אויף פאלודניאווא 4 וועלען מיר יא בע-ריהרען. נישטא דא איז דאס ארט אפצושאצען די טעטיגקייט פון די ביז איצטיגע לייטונג פון דער באנק איינס מוז אבער פעסטגעשטעלט ווערען: אין יעצ-טיגען מאמענט האט די דאזיגע באנק אלע מעגליכקיי-טען פון א געזונדער און גוטער ענטוויקלונג. זי האט אלעשאנסען צו ווערען די באנק פון דעם לאדזער בעל-מלאכה, די רעארגאניזאציע וועלכע הויבט זיך אן מיט דער רעזיגנאציע פון דער אלטער לייטונג קען דערפיהרען דערצו אז די באנק זאל בעקומען דעם צוטרוי מחוץ, דערצו איז אבער נויטיג די מיט הילף פון אלע בעל מלאכות. זאלען אלע האנד-ווערקער צוהעלפען מיט אלע מעגליכקייטען, דערצו אז עס זאל קאנען געפיהרט ווערען א לעבהאפטע טע-טיגקייט לטובת דעם האנדווערקערטום בכלל און יעדען בעל מלאכה בפרט. מיר געהערען צו די אפטימיסטען וועלכע גלויבען אז דער האנדווערקער וועט זיין באנק דערהויבען צו דער מדרגה אויף וועלכער די באנק דארף שטעהן. נישט איינמאל האט שוין דער האנדווערקער בעוויזען וואס ער איז אימשטאנד אויפצוטון, עס וועט עס אויך יעצט בע-וויזען.

ב. פרוינד.

געלעגענהייטס און רעקלאמע-אויספערקויפען

וואס פאדערן איז דער הינזיכט די האנדעלס-קאמערן

אין צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין, מאר-סקא 15 אויף די וועכענטליכע שמועסען איז בע-ריהרט געווארען פאלגענדער ענין:

דער פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערען האט בעלייגט אין האנדעלס-מיניסטעריום א פראיעקט וועגען נארמירען אויספערקויפען, לויט וועלכען 1) אלע ארט אויספערקויפען אונטערליגען דער פער-ארדנונג, 2) אלע אויספערקויפען מוזען געמאל-דען ווערען ביי דער מאגיסטראט, וועלכע איז צו דעם בע-רופען און וועלכע מוז אויסגעבען א בעשטעטיגונג וועגען אנמעלדען דעם אויספערקויף, 3) פאר אויס-פערקויף ווערט בעטראכט א) א טיילווייזער אדער גענצליכער אויספערקויף דורך ליקווידירען די סחורות דורכ'ן אייגענטימער אדער זיין פערטרעטער, ווען דאס וועט געמאלדען ווערען מיט אנגעבען די סיבות ב) אזעלכע פארמען פון געלעגענהייטס- אין רעקלאמען אויספערקויף וועלכע זענען געמאלדען גע-ווארען ווי אין פונקט א) און בעזיצען וועלכע עס איז נישט צייכענס פון אויספערקויף, 4) בעזונדערס פאדערען ספעציעלע ערלויבנישען פאלגענדע אויס-פערקויפען:

א) באכסזענאווע, באכאנווענטארע און אזעלכע אין וועלכע ס'ווערט אויספערקויפט נישט פולווערטע אויסבראקירטע און אפילו פולווערטע, וועלכע זענען צוליב א קורצדויערען סעזאן געבליבען אויפ'ן לא-גער, ב) צוליב'ן ליקווידירען דאס געשעפט, אדער אין פאלען, אין וועלכע דער כאראקטער פון גע-שעפט ענדערט זיך. 6) אלע ארט אויספערקויפען מוזען געמאלדען ווערען, און קאנען איינגעארדענט ווערען ערשט נאך 3 טאג פון אנמעלדען, אויספער-קויפען אויסגערעכנט אין פאראגראף 4 מעגען איינ-ארדען ערשט נאכ'ן בעקומען די ספעציעלע ערלויב-ניש. 7) אין די אנמעלדונגען פון די אויספערקויפען דארפען אנגעגעבען ווערען די פירמע, ארט פון דער אונטערנעמונג, דער טערמין פון אנהייבען דעם אויספערקויף, ווי לאנג וועט דויערען דער אויס-פערקויף, נאמען פון אויספערקויף, וועלכע וועט בענוצט ווערען אין אנאנסען, סיבות און מאטיווען פון אויספערקויף, א גענויע רשימה פון די ארטי-קלען, סחורות וועלכע זאלען ווערען אויספערקויפט.

—==):O:(==—

צירקולאר וועגען אויסצאהלען פערלעגענע שטייערן

וועט ערשיינען שוין היינטיגע וואך

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט שוין פערטיג געמאכט דעם צירקולאר צו די פרעזעסען פון די האנדעלס-קאמערען וועגען די פערלעגענע שטייערן.

דער צירקולאר וועט זיכער צושיקט ווערען אין דער היינטיגער וואך. אין דעם צירקולאר ווערט אויספיהרליך אויסגערעכנט אויף וואס נאר א אופן מען זאל מאכען פערליכטערונגען ביים אויס-צאהלען די פערלעגענע שטייערן, וועלכע מען איז שולדיג פון פאר'ן 1. יאנואר 1933.

די פערלעגענע שטייערן וועט מען קענען אויס-צאהלען אין משך פון עטליכע יאהר, מען וועט מוזען דערלאנגען בעזונדערע בקשות צו די שטייער-קאמערן. די פרעזעסען פון די איובאס וועלען דעציד-דירען אויף וואסערע ראטעס און אויף ווי לאנג מען זאל צולעגען די פערלעגענע שטייערן.

די שטייערן, וואס מען קען נישט אויפמאהנען, וועט מען אינגאנצען שענקען. די נאטשעלניקעס פון די שטייער-אמטען וועלען האבען די קאמפעטענץ צו שענקען אליין נאר אזעלכע נישט-אויפמאהנבארע שטייערן. וועלכע בעטרעפען נישט מעהר ווי הונדערט זל. געגען גרעסערע שטייערן, וועלכע מען קען שוין נישט אויפמאהנען וועט קענען דעצידירען נאר דער פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער.

דאס צולעגען אויף בעקוועמע און לענגערע ראטעס אויסצוצאהלען אין משך פון עטליכע יאהר, וועט זיין אבהענגיג פון פינקטליך צאהלען די נארמאלע שטייערן.

די סוחרים, וואס זענען שולדיג פערלעגענע שטייערן און וועלען דערלאנגען א בקשה וועגען צו-לעגען אויף ראטעס, וועלען מוזען גלייכצייטיג איינ צאהלען א סומע געלד אויפ'ן רעכנונג פון די בייע לעצטע שטייערן, און מען וועט דאן גלייך אבשטע-לען די עקזעקוציע פון די אלטע שטייערן.

פון דער מאראטאריום-הנחה פאר לאנדווירטען

ליידט שטארק דער האנדעל און אינדוסטריע

אין די ווירטשאפטליכע ספערען הערשט א גרויסע בעאונרוהיגונג צוליב דעם קאנווערטירונגס-געזעץ פון די קורצטערמיניגע חובות, וואס די לאנד-ווירטען זענען שולדיג. עס ווערט אנגעוויזען, אז דאס איז א נייער שווערער קלאפ פאר'ן האנדעל און פאבריקאציע. דעם האנדעל קומט ביי דער לאנד-ווירטשאפט חובות פאר סחורה א סומע פון 40—50 מיליאן זל. ביים איצטיגען פינאנץ-צושטאנד פון די שוין געוועזען ביליג און די סחורות זענען שוין סוחרים, וועט דאס, וואס מען וועט נישט קענען בעקומען די חובות פון די לאנדווירטען זיין א שווערער קלאפ.

די ווירטשאפטליכע ספערען טרעטען ארויס צו דער רעגירונג מיט א פערלאנג, אז דאס געזעץ וועגען קאנווערסיע זאל נישט חל זיין אויף די סחורה חובות פון די לאנדווירטען, וואס זענען געמאכט געווארען אין די לעצטע צייטען, ווען תבואה איז אויך פערקויפט געווארען אויף די ביליגע פרייזען.

דוחק אין געלד-מיטלען

צוליב'ן מאראטאריום פון היפאטעק-חובות

אין די לעצטע טעג האט זיך אויף א געוואלדיג שטארקען אופן פערגרעסערט דער געלד-דוחק אין אלע צווייגען פון ווירטשאפטליכען לעבען.

עס איז איצט שווער צו בעקומען געלד, און ווען מען בעקומט פאדערט מען טייערע ציבזען.

מען ווייזט אן, אז די הויפט-סיבות דערפון זענען די מאראטאריום-געזעצען פאר היפאטעק-חובות און די קאנווערסיע-געזעצען פאר אלע חובות, וואס עס קומט פון לאנדווירטען, צוליב דעם, וואס אלע קורץ טערמיניגע חובות פון די לאנדווירטען ווערען פראלאנגירט אויף מעהרערע יאהרען און די אבגערעכטע ציבזען ווערען פערקלענערט, האט מען שוין אויפגעהערט צאהלען די חובות און די ציבזען. לאנדווירטען און הויזווירטען, וואס האבען געהאט אויסגעשטעלטע צאהלונגען האבען זיך שוין ענטזאגט און ווילען זיך שוין בענוצען מיט די פריווילעגיעס, וואס עס גיבען זיי די נייע געזעצען.

אפהאלטען דאס פאלען פון די פרייזען אויף תבואה

אין די רעגירונגס-קרייזען ווערט איצט בעהאנדעלט די פראגע וועגען אננעהמען זמיטלען, דאס די איצטיגע הויכע פרייזען פון תבואה זאלען נישט פאלען. אין די ווירטשאפטליכע ספערען איז מען איבערצייגט, אז די איצטיגע טייערע פרייזען פון תבואה וועלען אריינברענגען א אויפלעבונג אין האנדעל. עס ווערט אויסגעארבייט א פלאן פון א אלזייטיגע טעטיגקייט נישט צו דערלאזען דאס די תבואה-פרייזען זאלען ביליגער ווערען.

געוויסע שטייער-הנחות

פאר אונטערנעהמונגען. וואס האבען זיך בשעתו גוט אויפגעפיהרט...

(2) די פינאנץ-קאמערן וועלען דערהאלטען

אין די נאהענטסטע וואכען א צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום, וואס וועט ענטהאלטען גענויע אנ-ווייזונגען וועגען געוויסע שטייער-הנחות ביים האנ-דעל, ווי אויך וועגען דער פראגע פון סקאסירען שטייערען.

די הנחות זאלען אנגעווענדט ווערען בלויז צו בעזונדערע אונטערנעהמונגען, וואס וועלען גע-ניסען פון זיי אדאנק זייער פינקטליכקייט בעת דער גוטער קאניונקטור.

אויסלענדיש לעדער וועט נישט אריינגעלאזען ווערען קיין פוילין

אין לעצטען נומער „דזענניק אוסטאוו" איז פער-עפענטליכט א פעראָרדנונג, וואס שטעלט אפ דעם אריינפיהר פון אויסלענדישע לעדער קיין פוילען.

מען וועט נישט טארען איינפיהרען קיין געמזעס, כראמעס, לאק - לעדער פאדעשווע-לעדער א. ד. גל.

אויף איינצובערענגען לעדער וועט מען מוזען בעקומען ערלויבענישען פון האנדעלס-מיניסטעריום

די לעדער-טראנספארטען, וואס וועלען עקספאר-טירט ווערען ביז'ן 25-טען ד. ח. וועלען נאך איינ-געלאזט ווערען קיין פוילען.

צי איז טאקע גוט אין ארץ-ישראל?

איינדרוקען פון א לעצטען בעזוך אין א"י

געשריבען ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט"

פון זלמן זילבערצווייג

אז עס קומט אן א פרעמדער אין אמעריקא און בעווייזט נאך רעכט נישט אפצועסען א פריש-טיג, שטעלט מען איהם שוין פון אלע זייטען די פראגע „האו דו יו לייק אמעריקא?" (ווי געפעלט אייך אמעריקא?), און אז ס'קומט איצט א יוד פון ארץ-ישראל צו קיין אמעריקא צי קיין פוילען, שטעלט מען איהם פון אלע זייטען איין פראגע:

„צי איז טאקע אזוי גוט אין ארץ-ישראל".

אין דעם טאן און וועלכער מען שטעלט ביידע פראגען ליגט שוין דער ענטפער.

דער אמעריקאנער, וואס ווייסט גוט, אז איהר האט נאך גארנישט, בוכשטעבליך גאר-נישט, געזעהען אין אמעריקא, וויל און ערווארט, אז איהר זאלט איהם ענטפערן, אז אמעריקא געפעלט אייך זעהר. ער ווייסט, אז אויף אייער מבינות קאן ער נישט זעצן, ער פערשטעהט, אז עס דארף דויערן יאהרען לאנג ביז איהר זאלט געניסען סיי דאס גוטע, סיי דאס שלעכטע פון אמעריקא. אז איהר זאלט קאנען אויסדריקען איי-ערע געפיהלען וועגען אמעריקא. ער אבער, דער אמעריקאנער בירגער, דער איינגעזעסענער אין אמע-ריקא, האט ליב אמעריקא און ער וויל שטענדיג הערען פון אלע נאר דאס זעלבע. אז אמערי-קא איז א וואויל לאנד.

א יוד א סוחר אדער אנ'ארבייטער אדער א האנדווערקער אין פוילען, וואס פיהרט שוין צעהנ-דליגער יאהרען א קאמף פאר זיין עקזיסטענץ, וואס האט שוין דורכגעמאכט גוטע און שלעכטע צייטען, איז שוין געקומען אין בעריהרונג מיט הונדערטער מענשען, האט קענען געלערענט די מענשליכע פסיכאלאגיע און אומשטענדען אין לע-בען, ווייסט און פערשטעהט, אז ס'איז נישטא איין ענטפער פאר אלע וועגען ארץ-ישראל. ער האט אבער ליב ארץ-ישראל. ער וויל, אז דער גרוס, וואס מען גיט איהם אפ, זאל זיין א גוטער.

ער פרעגט און האט אין פאראויס אליין דעם ענטפער, אז ס'איז גוט אין ארץ-ישראל.

יא, דאס-מאל נארט נישט דער אינסטינקט, דאס מאל איז עס נישט בלויז א פראגע פון גע-פיהלען אדער פון ליבע, „חבת הארץ".

עס איז גוט אין ארץ-ישראל

עס איז גוט דערפאר ווייל מען איז גאנצע יודען, ווייל די שטוב רעדט די זעלבע שפראך וואס די שול, די שול די זעלבע שפראך וואס די באנק און דאס קינד וואס די עלטערען און די עלטערען וואס דער רעגירונגס-אנשטאלט.

עס איז גוט וואס מען לעבט נישט בלויז מיט'ן היינט, נאר מיט'ן נעכטען און מיט'ן מאר-גען, דער עיקר — מיט'ן מארגען, מארגען וועט זיין נאך בעסער, מארגען וועט ווערען נאך שעה-נער, נאך גרעסער, נאך ליבער, נאך פיינער.

עס איז גוט דערפאר, וואס מען פיהלט זיך פריי, פריי אלס יוד און אלס מענש.

עס איז גוט דערפאר וואס מען ארבייט. מען ליידט נישט פון דער קראנקהייט, וואס האט ארומגענומען גאט'ס וועלט פון סאן פראנציסקא ביז וואהלין, וואס מאטערט אויס דאס חיות פון דעם מענשען און זויגט אויס די זאפטען פון דעם יונגען וואקסענדען דור.

עס איז גוט דערפאר, וואס סיי יונג און סיי אלט פיהלען זיך גוט פאר איבעריגע, אז עס געהט אוועק א טאג און זיי געבען זיך אפ א חשבון הנפש וועגען פערגאנגענעם טאג, קאנען זיי זיך צורעכענען פאר א שותף צום רבונו של עולם. זיי האבען עפעס געשאפען — ווער אין פעלד, ווער אין פאבריק, ווער אין שטוב, ווער אין בוך און ווער אין קאשניע, ווער ביי שטיינער און ווער ביי ווערטשטייגער, ווער ביי פילאזאפיע און ווער ביים מעלקען קיה, ווער ביים פלאנצען אראנזשען און ווער ביים פלאנצן די תורה פון גלייכ-הייט פאר אלע מענשען.

* * *

אין 1924 איז ארץ-ישראל געווען בלויז פאלעסטינא. א ישוב, וואס האט קיינעם נישט צו-געצויגען. סערטיפיקאטען זענען געלעגען און מען האט זיך נישט געאיילט צו פאהרען. מען האט געמוזט ערשט זיין א שרעקנער ציוניסט כדי צו פאהרען קיין ארץ-ישראל. די סטאטיסטיק פון די אריינגעקומענע וואלט, ווי אונטער א גרויסער פראסט, נעפאלען אונטער נול, ווען נישט די ערעפנונג פון דער אוניווערזיטעט. דאס האט נאך צוגעצויגען א ביסעל טוריסטען, באלד אבער האט אויפגעשאלט דער שופר גראבסקי.

„יודעלעך קיין פאלעסטינא".

און פאלעסטינא איז ווידער געווארען ארץ-ישראל. אין די סויעגדער האבען זיך יודישע בערד געלאזט קיין ארץ-ישראל, מיט קליינע קא-פיטאלען, מיט גרויסע פאמיליעס, מיט פאלשע בעגריפען וועגען דעם וואס דאס לאנד דארף און וואס מען קאן דארט ערווארטען. פאר מיינע אויגען האט זיך אפגעשפיגעלט די טראגעדיע פון דער עליה רביעית. אין וויך האט מען זי גערו-פען „עליה רביעית". ווייל א סך פון זיי האבען טאקע געהאט קדחת. עס האט זיי געווארפען די היץ פון ארץ-ישראל די בעזיצער פון א געוועלבעל אין ווערט פון 300 זל' וועלכע האבען אין פוי-לען געהאט א דינסט און די טעכטער פלעגען זיצען און לייענען פוילישע ראמאנען, האבען זיך נישט געקאנט צוגלויבען, אז אין תל-אביב צי אין חיפה צי אין ירושלים מוז מען אליין אר-בייטען, אליין אפוואשען די פאדלאגע און די פענסטער און אז די טעכטער מוזען געהן ארבייטען ביי שווארצע ארבייט. א האנדווערקער, וועלכער איז געווען 25 יאהר טעטיג אין זיין שטעטעל און האט געוואוסט וויפיל שיר המעלות'ן מען האט דא פערנוצט ווייל ער האט געקויט קינד און קייט, האט נישט געוואלט פערשטעהן, אז דורך געצעהלטע וואכען קאן ער זיך קיין קליענטור נישט איינשאפען אין א לאנד אין וועלכען ער קען נישט די מענשען, נאר אפילו נישט די שפראך פון רוב מענשען. סוחרים, וועלכע האבען געהאנדעלט מיט לאקאלע ארטיקלען, האבען נישט געוואלט פערשטעהן, אז ארץ-ישראל אלס א אר-יענטאלישע מדינה האט אנדערע בעדערפענישען און זייער גאנצע חכמה און זייערע ארטיקלען אין דער אופן ווי אזוי צו קויפען און פערקויפען די ארטיקלען איז דארט נישט ווערט קיין שישקע מיט פולווער.

און ס'האט זיך אנגעהויבען א טומעל. מען האט איבערגעענדערט דעם „לשנה הבאה בירו-שלים" אויף „לשנה הבאה בלאדז" אדער „לשנה הבאה בלובלין", א קליינער טייל פון די עולים האט זיך מיט אייזערנע קלאמערן געהאלטען און איז פערבליבען.

דער „רעזולטאט"?

איינציגע נייע יודישע קאלאניעס פון פוי-לישע יודען.

דער גרויס-שטאט-כאראקטער פון תל-אביב.

צענדליגע קליינע פאבריקען פון די פער-שידענסטע ארטיקלען.

א יונגער דור פון פאכלייט אין פערשידענע אינדוסטריען, אויסגעבילדעט אויפ'ן ארט.

* * *

איך בין געפאהרען מיט די עולים פון פוי-לען צוריק קיין פוילען.

מען האט געשאלטען ארץ-ישראל, מען האט זיך געגט מיט ארץ-ישראל ווי מען גט זיך מיט א ווייב א ארורה.

מען איז צוריקגעפאהרען ווייל מען האט געגלויבט, אז אין דער אלטער היים וועט מען גלייכטער מאכען א לעבען ווי אין ארץ-ישראל.

זעלטען ווער איז אויף דער שיף געשטאנען אין א ווינקעל און פער'חלומט געקוקט אויפ'ן ארץ-ישראל'דיגען הימעל. זעלטען ווער האט מיט בענקשאפט זיין אויג נישט אראפגענומען פון די בלויע וואסערען פון מיטעללענדישען ים, אזא איינער האט זיך נאר צייטווייליג צוריקגע-צויגען ווי געשלאגענע סאלדאטען ציהען זיך צו-ריק כדי צו פערשטארקען זייער ראטע און מיט נייעם מוט זיך לאזען אויפ'ן שלאכטפעלד.

און איצט האב איך א סך פון אט די צייט-ווייליגע ווידער געטראפען אין ארץ-ישראל און מיט א שמייכעל דערמאנען זיי יענע צייט ווען זיי האבען געטראכט וועגען פערלאזען ארץ-ישראל.

„לא אשכחך ירושלים!".

* * *

נאכ'ן פאגראם בין איך ווידער געקומען אין ארץ-ישראל. כ'האב דערווארט צו טרעפען חורבות מעהר אין די הערצער ווי אין די בנינים. אנ'ענטוישונג צום גוטען.

אלץ רייסט זיך צום לעבען, קאן מען דער-שטיקען יוגענדליך בלוט? און דאס פאלק אין ארץ-ישראל איז יונג.

מען האט מיך ארומגעפיהרט איבער פלע-צער אין ארץ-ישראל און געוויזען וואס דער שונא האט געוואלט טון און מען האט מיר געוויזען וואסמען האט געטון דעם שונא: נייע גרויסע הייזער אין תל-אביב, נייע יודישע קווארטאלען אין ירו-שלים. נייע גאסען אין חיפה. נייע יודישע קא-לאניעס אין שרון און אין עמק, נייע פרוכטען, פירות, וועלכע מען פלעגט תמיד אריינברענגען פון דער פרעמד און אייגענע פראדוקטען, לע-בענסמיטלען און האלבע און גאנצע לוקסוס-אר-טיקלען. ווי שטעהט דארט אין חומש „משרוך נעל".

געדענק איך דאך די צייט ווען קויפען עפעס פון אינלענדישער אויסארבייטונג האט גע-הייסען טון א מצוה. ווארום א ארץ-ישראל'דיג ליכט האט טאקע נישט געברענט, א קעמעל האט זיך נעקרישעלט, א פאפיראס האט זיך געלאשען, לעדער האט געפלאצט, דער זאפט האט קיין טעם נישט געהאט און די פוטער האט קיין ריח נישט געהאט.

וואס האבען געהאלפען די תחינות וועגען „תוצרת הארץ"? דער אפעל וועגען אונטערשטי-צען דעם בעל-מלאכה האט אויפגעהערט טאקע דורכ'ן בעל-מלאכה אליין, ווען ער איז געווארען פערפעקט, ווען ער האט אנגעהויבען צו פראדו-צירען גוטע סחורה, איז פון זיך געווארען א נאכ-פראגע אויף אינלענדישער פראדוקציע.

„תוצרת הארץ" איז געווארען אויס מצוה עס איז א טובה פאר זיך. און הונדערטער טויזענ-דער ארבייטער האבען בעקומען ארבייט און עס ווערט פון טאג צו טאג מעהר ארבייט.

* * *

כ'בין איצט ווידער געווען אין ארץ-ישראל. א קורצע צייט, נאר 2 וואכען. כ'האב נישט בע-וויזען דורכצוגעהן מעהר ווי האלב תל-אביב, און טאמער האב איך דערפון געהאט ווייניג עגמת-נפש, האבען בעקאנטע, אהן שלעכטע כוונות, מיך כסדר פערווארפען מיט פראגען: „נו, אין שכונת הצפון זענט איהר שוין געווען?" „איהר האט גע-דארפט זעהן, וואס עס איז געווארען מיט רחוב גאולה?" „נו, און שכונת השכנים האט איהר בע-זוכט?"

א שלעכטע בשורה פאר טוריסטען. מען וועט שוין באלד נישט קאנען אזוי שנעל זיך דורכ-כאפען ארץ-ישראל. ס'וועט באלד דארפען דויערן טעג און טעג.

כ'האב געזעהען די פאבריקען אין תל-אביב, ניי. עס קלאפט, מען ארבייט. אברהם טענענ-בוים פיהרט קראוואטען אזש קיין אינדיען, די יורשים פון ברוין פיהרען זאקען קיין סיריע, כ'בין געווען אין די באנק — א הויה, רייהען, נישט ארויסצונעהמען געלד. נאר מען צאהלט וועקסלען און טשעקען און מען לייגט אריין געלט. דער דירעקטאר פון א קליינער באנק, וועלכע איז היינט שוין גאר גרויס, פיהרט מיך צו צו א פענסטער, וואס איז בעלאגערט פון מענשען. דאס שיקט מען ארויס געלדער פון ארץ-ישראל צו ארימע קרובים אין פוילען און רוסלאנד. כ'האב געזע-הען דעם הייזער-בוי און מען ציהט שוין מעהר נישט ארויף אנ'עמער מיט צעמענט דורך הענד פון שטאק אויף שטאק, נאר דער עמער געהט שוין ארויף מיט אנ'עלעקטרישע מאשין און דאך ארבי-טען אלע בוי-ארבייטער, ווייל 5 טעג האב איך (אנ'ארטיגער) געדארפט זוכען א דירה און קוים געפונען ערגיץ א שטיקעל שטוב אלס סובלאק-טאר. כ'בין געווען אין א גאלאנטעריע-געשעפט און געטראפען הערשל בראט'ן זיצען ביי דער קא-סע כסדר בעשעפטיגט מיט'ן סטעמפלען די קוויטונגען פאר די איינצאהלונגען, וועלכע די קונים מאכען. איך בין געשטאנען און אליין נישט גע-גלויבט מיינע אויגען. אזא בילד האב איך דאך שוין באלד יאהרען נישט געזעהען אפילו אין ניו-יארק.

כ'האב בעקוקט מיט גרויס הנאה די פרעכ-טיגע שעהן-אויסגעשטעלטע געשעפטען אויף נחלת בנימין און אומזיסט שפעטער געזוכט אויף דער אל-טער איינגעפונדעוועטער פיעטריקאווער גאס ענליכער שעהנע געשעפטען. כ'האב מיט פרייד געזעהען אויף פערשידענע פונקטען די געשעפטען פון „תנובה", וואס פערקויפען ארטיגע ערדישע לעבענס-מיטלען און דערהאלט אויף אזא אופן די קיילעכ-דיגקייט פון פיאסטער.

כ'האב גערעדט מיט יודען האנדווערקער און זיי האבען מיר דערצעהלט וועגען זייער גרויסער זארג — וועגען דער פראגע ווי אזוי נעמט מען אראפ זייערע קרובים.

כ'בין געקומען מיט א שיף חלוצים פון פוילען און האב זיי עטליכע טעג שפעטער געטראפען ביים פונאנדערגעשיקט ווערען איבער די פער-שידענע פונקטען פון לאנד, טאקע פשוטו כמשמעו, איבער לאנד, ערד.

כ'בין ארומגעגאנגען עטליכע טעג א פרייער מענש, א מאדערנער יוד, א פרעהליכער, א מונ-טערער אין א סביבה פון אויפגעמונטערטע מענ-שען צו א ניי, פיל-צוזאגענד לעבען. און אויב דאס איז גוט — איז טאקע גוט אין ארץ-ישראל.

איהר בריה צו זיין שוועסטער

(סקיצע)

פון ליאָרי קויפמאן

אננא זיצט ביי זיך אין שלאף-צימער, ביי א קליינעם טישעל און שרייבט א בריף צו מערי'ן, איה-רער א פריינדין.

עס איז א זייגער צוויי ביינאכט.

אין דעם זעלבען צימער כראפעט אננא'ס מאן, דאס צימער איז א קליינס, אנ'אָרעמס.

זי אליין טראגט א ביליג קליידעל, אנ'אָנגע-טראגענס. דאס פנים איז אויסגעמאטערט, מיט א מידען אויסדרוק און מיט גרויסע, שווארצע אוי-גען. זי איז נאך שעהן, נאר צוליב דעם וואס זי גיט זיך נישט אפ מיט זיך און פערנאכלעסיגט זיך, זעהט זי אויס עפעס א געבליאַקעוועט. זי איז זעקס און צוואנציג יאהר אלט.

דעם פנים פון איהר מאן, וועלכער כראפעט ביי דער וואנט, איז שווער צו בעטראכטען, מחמת ער איז איינגעגראבען אין קישען, אבער די שארפע, לאנגע נאז, וואס שטעקט ארויס פון קישען, דער-צעהלט נישט וועגען איבעריגער שעהנקייט. פון צייט צו צייט כאפט זי א קוק אין זיין זייט, און אין דעם בליק איהרען קען מען איבערלייענען וואס מען וויל, נאר נישט קיין צערטליכקייט.

זי שרייבט:

„טייערע מערי, מיין געליבטע פריינדין! ענדליך האב איך מיך אויסגעקליבען צו שריי-בען דיר! איך בין דאך שוין כמעט א יאהר פער-היראַט, און פאר דער גאנצער צייט שרייב איך דיר ערשט דעם דריטען בריף. זיי מיר מוחל, טייערע, נאר איך בין נישט שולדיג! מיין לעבען פליסט, ווי אנ'אומענדליכער יום-טוב, אין שטענ-דיגע פערגעניגענס. מיין מאן איז אנ'אויסערגע-וועהנליך געזעלשאפטליכער מענש, מיר האבען אהן א שיעור פריינט און בעקאנטע, — יעדען אוונט איז א שמחה'לע, דא ביי אונז, דא ביי א פריינט!"

אננא האט זיך אויסגעדרעהט, ארומגעקוקט מיט'ן בליק דאס צימער'על און ווייטער געשריבען:

„א וואוינונג האבען מיר א גרויסע, פון אכט צימערען. עס איז פערהאן וואו צו טאנצען (און דו ווייסט דאך, ווי איך האב דאס ליב!). איך האלט צוויי דינסטמיידלעך: א שווארצע און א ווייסע, איך דאַרף קיין זאך נישט טון. ביי-טאג געה איך מיר ארום איבער די געוועלבער, אין די אווענטען געהען מיר אין טעאטער, און אט אזוי פליהען וואכען און מאנאטען, ווי אין א זיסען חלום"...

דאן האט זי זיך אומגעקוקט אויף איהר שלאפענדיגען מאן און האט ווייטער געשריבען:

„מיין מאן איז נאך אלץ אזוי פערליבט אין מיר! ער וועט פאר קיין פאל נישט אוועקגעהען פון שטוב אהן מיר. איך האב איצט גראד גע-כאפט א זעהר זעלטענעם מאמענט, ווען איך בין אליין, — שרייב איך דיר. ער איז דאך אזוי שטארק איפערזיכטיג אויף מיר!

„וואס מאכט דיין ברודער אלעקסאנדער? געהייראט? נאך נישט? צו וועמען שדכנ'ט ער זיך איצט? עך, מערי! ווי לעכערליך עס קוקט מיר אויס אצינד, ווען איך דערמאן זיך, אז ער האט זיך אמאל געשדכנ'ט צו מיר. און סארא זאכען זענען עס פארגעקומען! ווי נאריש דאס אלץ איז געווען! איצט זעה איך ערשט, וואס אמת'ע ליבע איז. מיין ליבער מאן, ווי צארט ער איז צו מיר, ווי זארגפול! ווי יונג און היציג ער איז! איך בין זעהר גליקליך, מערי! (גיב דאס איבער אלעקסאנדער'ן).

„און וואס מאכסט דו עפעס, טייערע מערי? א סך מיילען טיילען אונז איצט אפ איינע פון דער צווייטער. אבער איך בין צופרידען, וואס איך בין דא, צווישען ליבע און הארציגע מענשען אביסעלע פראווינציעלע, אבער אזעלכע איבערגע-געבענע הארציגע, געטרייע! מיר שפילען דא די הויפט-ראלע, מיר זענען דער צענטער פון דעם היגען געזעלשאפטליכען לעבען. די דאמען מאכען נאך מיינע טואלעטען, די מענער שארען זיך ארום מיר... גיב דאס איבער אלעקסאנדער'ן, עס וועט איהם זיין אינטערעסאנט. מיר האבען זיך מיט איהם אביסעל „צווערטעלט" פאר מיין אוועקפאהרען. אבער דאס איז נארישקייטען, איך האב דאס שוין לאנג פערגעסען. ער מעג מיר אפילו אנשרייבען א בריף, אויב ער וויל"...

אננא האט אוועקגעלעגט די פעדער, אנגע-שפארט דעם קאפ אויף דער האנט. אלעקסאנדער איז א לעבעדיגער איהר געשטאנען פאר די אויגען. — א שלאנקער, א יונגער, מיט לאכענדיגע אויגען, אויף אננא'ס ליבע, אויף איהר הייסער און טיפער ליבע האט ער געקענט ענטפערן בלויז מיט א לא-כענדיגען בליק און מיט א קוש...

— פארוואס נישט א קוש טאן א מיידעל, אז זי וויל דאס! — האט ער געזאגט לאכענדיג. און זי, אננא, האט אזוי געווארט, לאנג, לאנג, גאנצע דריי יאהר האט זי געווארט אויף איהם.

א, ווי פיינט זי האט איהם! זי האסט איהם! זי שרייבט איצט דעם דאזיגען בריף מיט דער האפענונג, אז מערי וועט דאס איהם געבען איבער-לייענען: אין דעם שטעקט איהר שטיקעל טריסט און נקמה...

זאל ער מיינען אז זי איז גליקליך! זאל ער נישט דענקען, אז אהן איהם איז פאר איהר דאס לעבען קיין לעבען נישט... אז זי האט נישט קיין פרייד אהן איהם... אז אלץ, אלץ איז ווייסט און טויט און פינסטער אהן איהם!

ווען זי האט אויפגעהויבען דעם קאפ, זענען איהרע אויגען געווען נאס. זי האט אבער א זיפץ געטאן מיט דערליכטערונג. איהר האט זיך גע-דאכט, אז עס איז איהר גרינגער געווארען פון דעם דאזיגען בריף: זי האט זיך אהן איהם נוקם גע-ווען פאר זיינע לאכענדיגע אויגען, פאר די קושען אהן ליבע, פאר דער מיידעלשער אומפערגעסבארער בעליידיגונג...

דערנאך האט זי זיך אויסגעטאן און אוועקגע-לעגט זיך לעבען איהר מאן.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 28 א ניסן תרצ"ג

מערץ

זון-אויפגאנג 5.23
זון-אונטערגאנג 5.06

היינט — קאנפערענץ אין מיניסטעריום
וועגען ליקווידירען דעם טעקסטיל-שטרייק

(2) נעכטען 10 אינדערפריה איז פארגעקומען אין קינא „אשוויאטאווי" א גרויסער מיטינג פון פאבריקס-דעלעגאטען, אויף וועלכען עס איז ארומגערעדט געווארען די איצטיגע שטרייק-לאגע, און דער אופן, ווי אזוי ווייטער צו האנדלען.

עס האבען אפגעגעבען בעריכטען: דער פארשטעהער פון ז.ז.פ., קולטשינסקי; פון די קלאסען-פעראיינען — וואלטשאק, וועלכער האט צ. א. גערעדט וועגען דער אונטערשטיצונג פאר די ארבייטסלאזע, און אז פון דער שפיין-שטיצע האבען גענאסען 45 טויזענד טעקסטילארבייטער.

עס האט אויך גערעדט דער פארשטעהער פון כארע — דער ראטמאן פאוולאק.

איבער די רעפעראטען האט זיך אנטוויקעלט א דיסקוסיע, בעת וועלכער די דעלעגאטען האבען גענעפערט אנצוהויבען אן אלגעמיינעם שטרייק אין דעם לאדזשער קרייז און א גענעראל-שטרייק אינ'ם גאנצען לאנד.

עס איז אבער בלויז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו פערשארפען דעם שטרייק, דורכ'ן ארויסציהען דעם טעכנישען פערסאנאל פון די פאבריקען א. אז. וו.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען זיך צו הענדלען, דורך דער פערמיטלונג פון די קרייז-ראטען, צו די ברידער-ארגאניזאציעס וועגען צונויפרופען א געמיינזאמע זיצונג מיט'ן צוועק צו פראקלאמירען א גענעראל-שטרייק.

די דאזיגע רעזאלוציע איז אנגענומען געווארען איינשטימיג.

צוויי קאנפערענצען ביים לאדזשער וואיעוואדא

אין שייכות מיט'ן פערשלעפטען טעקסטיל-שטרייק איז דער לאדזשער וואיעוואדע ה' האוקע-באוואק — בעהמענדיג אין אכט די פערשטארקטע ארימקייט פון די ארבייטער-מאסען, היינט ארויסגעטראטען מיט דער איניציאטיוו צו פערקניפען אויפסניי אונטערהאנדלונגען צווישען די פאבריקאנטען און ארבייטער.

מיט דעם צוועק האט ער אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט די פאבריקאנטען-פארשטעהער — 5 אין אווענד, און מיט די ארבייטער-פארשטעהער — 7 אין אווענד.

די דורכגעפיהרטע געשפרעכען האבען איהם געגעבען א גרונד צו פערבעטען ביידע צדדים אויף א בשותפות'דיגער קאנפערענץ, וואס וועט פארקומען היינט אין ווארשא 11 פריה אין מיניסטעריום פאר געז. שוץ, ביים אנטייל פון וואיעוואדע ה' האוקע-באוואק גופא, וועלכער פאהרט ספעציעל צו דעם צוועק קיין ווארשא.

קאנפערענץ מיט דער קליין-אינדוסטריע

(א) נעכטען 5 אין אווענד איז אונטערן פארזיץ פונ'ם קרייז-ארבייטס-אינספעקטאר, ה' וואיטקיעוויטש פארגעקומען א קאנפערענץ מיט פארשטעהער פון דער קליין-אינדוסטריע מכוח שליסען א קאלעקטיווען אפמאך.

פון האנדעלס-געריכט

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט איז בעטראכט געווארען די באנקראט-פראגע פון דער פירמע נת׳ דוד וויספעלד, אגראדאווע 3, וויספעלד איז בשעתו געווען ארעסטירט פאר א בייזוויליגען באנקראט. אויפ'ן פארשלאג פון זיין אדוואקאט פאלק צו בעפרייען דעם ארעסטירטען, האט דאס געריכט בעשלאסען אויסצוהערען א רייה עדות דעם 31 מערץ און נאכדעם וועט דאס געריכט אננעמען א שטעלונג.

* * *

בנוגע דעם אופצאלאשטש פון דער פירמע בירערמאן אין פאביאניץ, האט דאס געריכט בעשטעטיגט די סומען-פארטיילונג פון די קרעדיטארען און אויך ארויפגענומען דעם אופצאלאשטש.

די לאקאטארען רעזיגנירען נישט
די צענטראל-מאכט לאזט ווייטער לעבען איז האפענונג

(2) דעם פאריגען זונטאג איז אין ווארשא פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון פארשטעהער פון לאקאטארען פעראיינען.

מצד לאדז האבען אין דעם צוזאמענפאהר אנטיילגענומען די ה"ה ד"ר אייגער און צ. גלאווטשינסקי.

קודם כל איז בעטראכט געווארען די פראגע פון דעם אפשאפען דעם פראיעקט וועגן פערקלענערען דאס דירה-געלד.

די פארשטעהער פון דער ווארשאווער ארגאניזאציע האבען דערקלערט, אז תיכף, ווי ס'איז בעקאנט געווארען, אז דער פראיעקט איז אפגעווארפען, האבען זיך די פארשטעהער פון דער ווארשאווער צענטראלע זיך געווענדעט צו די רעגירונגס פאקטארען מיט אן אינטערווענץ און מיט דער ביטע וועגען אויפקלערונגען.

אלס ענטפער, האט מען דערקלערט דער דעלעגאציע, אז די פראגע פון רעדוצירען דאס דירה-געלד איז נאך אלץ אקטועל, און זי וועט בעטראכט ווערען דורך די רעגירונגס-פאקטארען.

בנוגע דעם פראקלאמירען א לאקאטארען-שטרייק, האט דער צוזאמענפאהר אנגענומען אן אפווארטענדע שטעלונג — ביז עס וועלען זיך פערענדיגען דער שטרייק אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע און ביז די דאמבראווער קוילען-גרובען.

א רויב-מארד אין אזארקאוו

(2) עהערנעכטען ביינאכט איז אין איהר וואוינונג אין אזארקאוו, אויף פילסודסקיעגא גאס, דערשטיקט געווארען די 86 יאהריגע פרוי קאטאזשינא סטעפאנסקא.

דערנאך האבען די פערברעכער (אדער דער פערברעכער), כדי צו ערווישען די שפורען — אונטערגעצונדען די וואוינונג.

די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען, און פון די פלאמען ארויסגענומען די דערשטיקטע אלטיטשקע, דער קערפער פון וועלכער עס איז שוין געווען טיילווייז פערקוילט.

אין דער שטאט האט מען געוואוסט, אז די אלטע פרוי פערמאגט א סך געלד, און דאס איז וואהרשיינליך געווען די סיבה פונם מארד.

די פאליציי-מאכט פיהרט אן ענערגישע אויספארשונג.

לאדזשער „ארבייט" אין דער נאהענטער פראווינץ

(2) אינ'ם שטעטעל יעזעוו, בזשעזשינער קרייז, איז אדורכגעפיהרט געווארען אן איינברוך-גנבה אין געשעפט פון איטשע-מאיר קלינגער.

מען איז אהין געקומען ביינאכט מיט א לאסט-אויטא, ארויסגענומען די גאנצע סחורה און אנטלאפען.

פאליציי איז זיך משער, אז דאס איז געווען א געשיקט שטיקעל ארבייט פון לאדזשער גנבים.

מען זוכט זיי.

אן אונטערגעווארפען קינד

(2) נעכטען איז אין טויער אויף שענקעוויטשא 23 געפונען געווארען אן אונטערגעווארפען יונגעלע, אנ'ערך 7 חדשים אלט, איינגעוויקעלט אין א שווארץ טוך.

מ'האט דאס קינד איבערגעשיקט אין זשלאבעק.

א נייע טראמוואי-ליניע

(2) כידוע, האט די טראמוואי-דירעקציע פראיעקטירט פון לאנג אן אויסצובויען א נייע טראמוואי-ליניע אויף קילינסקיעגא גאס, אויפ'ן שטח צווישען פשעיאזד און נארוטאוויטשא.

פריהער וועט אונטערגעלעגט ווערן א בעטאן-שיכט, וואס דאס וועט וואהרשיינליך זיין פערענדיגט אין אנהויב מאי, און דאן וועט מען צוטרעטען צום לייגען די שינעס.

איבערגעפאהרען

(א) דער שאפער, יאסעל-וואלף טאראקאווסקי, איז נעכטען אויף דער סקווער-וואא-גאס איבערגעפאהרען א געוויסען קלמן אראנאוויטש, טרעבאשינסקא 21.

ער איז שטארק צוקאליעטשעט געווארען.

דער שאפער ווערט צוגעצויגן צו פאראנטווארטליכקייט.

געזעגענונג מיט'ן קרייז-סטאראסטע רזשעווסקי

(א) עס האט זיך געבילדעט א ספעציעלער קאמיטעט, וואס ארגאניזירט א געזעגענונגס-פייערונג לכבוד דעם לאדזשער קרייז-סטאראסטע אין שייכות מיט'ן איבערגיין צו אן אנדער אמט — צו רעיענטור.

פאפירענע קאפעלושען...

(א) ביי די רוסען איז דא א ווערטעל: „די דייטשען האבען אויסגעטראכט די... מאלפע".

די אויסטראכטעניש און בריוע אויסצושטעלן, ווייסען מיר, האבען קיין גרעניץ נישט, און איצט ווערט אין לאדז פערקויפט א מין קאפעליוש, א פאנאמע-הוט, וואס איז פאבריצירט געווארען פון... פאפיר.

ווי לאנג אזא פאפירענער הוט קאן זיך האלטען, קאן מען זיך גאנץ גוט פארשטעלען. אבער דאך פעהלען נישט קיין קונים, וואריום ער קאסט דאך ביליג...

די פאפירענע פאנאמעס זענען פון דייטשער אויסארבייטונג, געבראכט דירעקט פון היטלער-לאנד.

ביליגער פאסט

(2) מיט'ן ערשטען אפריל ה. י. ווערט איינגעפיהרט א טיילווייזע ענדערונג אינם פאסט-טאריף.

אזוי וועט א רעקאמאנדירטער בריף (פאלעצאני) קאסטען אנשטאט 60 גראשען — 50.

עס ווערט אויך ביליגער דער אפצאהל ביים ארויסשיקען סחורה-מוסטערן.

די פלאנטאציע-ארבייטען שויז אנגעהויבען

(2) לויט ווי מיר האבען שוין געמאלדען, האבען זיך נעכטען בעזאלט אנהויבען די סעזאן-ארבייטען, דורך אננעהמען צו דער ארבייט 120 ארבייטער צו די פלאנטאציעס און 150 — צו די קאמוניקאציע-ארבייטען.

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען צו די פלאנטאציעס גענומען געווארען נאך מעהר ארבייטער, און זייער צאהל וועט נאך אין משך פון דער וואך פערגרעסערט ווערען.

דערפאר וועט אבער דערווייל דער מאגיסטראט נישט אנגאזשירען קיין ברוקער-ארבייטער און קאנאליזאציע-ארבייטער, אין דערווארטונג אויף גרעסערע קרעדיטען.

אן עקספעדיענטקע איז א גייסטיגע ארבייטערין

שרה רבקה גאלדבערג (קאמיעננא 12) האט אנגעקלאגט אין ארבייטס-געריכט די פירמע הערש פראש גראנער (נאוואמיעיסקא 25). מחמת דעם, וואס זי האט דארט אפגעארבייט 5 יאהר, און מען האט איהר אפגעזאגט פון פאסטען, גישט געבענדיג איהר קיין שום פערגיטיגונג.

דער אדוואקאט פון דער פירמע האט איהר אויף דער געריכטס-פערהאנדלונג פארגעלייגט... 60 זלאטעס (פאר 2 וואכען קינדיגונג און פאר 2 וואכען אורלויב).

דאס געריכט אבער האט געפסקנט, אז עס קומט איהר, אלס גייסטיגע ארבייטערין, פאר דריי חדשים קינדיגונג, ד.ה. 180 זל. פאר א חודש אורלויב 60 זל. און פאר איבערשעהן 252 זל.

א פאבריקס-שרפה

(2) נעכטען אינדערפריה איז אויסגעבראכען א שרפה פון זיסמאן פערעץ אין בזשעזשין.

פייערלעשער האבען אפגעראטעוועט בלויז איין מאטאר און עטליכע ווארשטאטען.

דער היזק איז א גרויסער, ווייל די פאבריק איז נעווען אסעקורירט אויף א קליינער סומע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37) ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ... טאמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעטריקויער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

זאל פילהארמאניע
טעל. 213-84
דאנערשטאג, ד. 30 מערץ 1933
9 א זייגער אווענד וועט
וולאדימיר זשאבאטינסקי
האלטען א רעפעראט א. ג.
„רעוויזיאניזם און דער 18-טער ציוניסטישער קאנגרעס"
בילעטען קען מען בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.
1627

טעאטער „סקאלא"
שרודמיעסקא 15
גאסטשפילען פון טעאטער
פעראייניגטע אקטיארן „פאקט"
אנפיהרונג:
אלעקס שטיין
זיגמונט טורקאוו
אין די הויפטראלען:
אברהם מארעווסקי
קלארא סעגאלאוויטש
געניא שליט
זיגמונט טורקאוו
אלעקס שטיין
היינט, דינסטאג און מיטוואך
ווערט נישט געשפילט.
דאנערשטאג, דעם 30-טן מערץ
פייערליכע פרעמיערע
צום ערשטן מאל
אין הריזים
קאמעדיע אויב נישט קיין פארם אין 3 אקטן
... אלטער קאציזנע. רעזשיסירט: א. מארעווסקי.
...: אמוואצק. ציים: אוגנורע טעג.
שבת, דעם 1. אפריל, 4 נאכמ.
פרייזן פון 60 גר. ביז 2.20
...אניאונג: באנייאונג:
מארפיום
... שפיל אין 4 אקטן פון ד"ר לגדוויק הערץ
יידיש: יצחק טורקאוו. רעזשיסירט: זיגמונט טורקאוו.
אין די הויפטראל: זיגמ. טורקאוו—געניא שליט
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער

Dr. med. H. LUBICZ
ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32.
נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

פראפ. זיגמונט בראמבערג-ביטקאווסקי

צו דער צעהנטער יאהרצייט נאך זיין טויט

דער מיט צען יאהר צוריק פארשטארבע-נער פראפעסאר זיגמונט בראמבערג-ביטקאווסקי איז בלי שום ספק געווען איינער פון די וויכ-טיג-סטע און אינטערעסאנטסטע פערזענליכקייטן. וועלכע דאס פוילישע יודנטום האט אין משך פון די לעצטע צעהנדליגער יאהרען ארויסגע-געבען.

געבוירען אין 1866 יאהר אין סטרי (גא-ליציען), האט בראמבערג געענדיגט דאס גימנאזי-יום אין טארנאוו. אין דער דאזיגער שטאט האט ער אויך שפעטער ארויסגעגעבען זיין ערשטע בראשור אין וועלכער ער האט אלס הייסער חובב ציון פאלעמיזירט מיט די „פאליטישע" ציוניסטען. וואס האבען בעקעמפט די אזוי גערופענע „קליין-קאלאניזאציע", די דאזיגע בראשור איז געווען אנגעשריבען מיט אזוי פיל טעמפעראמענט און אזוי איבערצייגענד, אז זי האט געלענקט אויף איהר מחבר די אויפמערקזאמקייט פון טעאדאר הערצל, וועלכער האט בשום אופן נישט געוואלט איגנארירען דעם ארויסטריט פון דעם נאך דע-מאלס אומבעקאנטען טארנאווער יונגערמאן. ווען הערצעלס אומגעבונג האט, וועלענדיג בערוהיגען דעם פיהרער, אויף וועמען די בראשור האט געמאכט א גרויסען רושם געפרובט צו באנאסט-ליזירען די באדייטונג פון בראמבערג'ס ביכעל, האט טעאדאר הערצל געענטפערט: „אבער די בראשור איז דאך גוט אנגעשריבען!"

דער אנטאגאניזם צווישען דער „חובבי-ציון" בעוועגונג און דעם הערצל'יאנישען ציונים האט זיך מיט דער צייטוואס אמאל פטירקל'ג נערט און צווישען די אנטיילנעהמער אויפ'ן ערשטען ציו-ניסטישען קאנגרעס אין באזל זעהען מיר בראמ-בערג'ן, וועלכער האט אויפ'ן קאנגרעס געשפילט א גאר גרויסע, א היסטארישע ראלע. ער האט דהיינו געהערט צו דער קאמיסיע, וואס האט פער-פאסט דעם פראיעקט פון דעם ציוניסטישען פראג-ראם, וועלכער איז אויך אנגענומען געווארען און איז בעקאנט אלס דער „באזלער פראגראם" מיט א פאר יאהר שפעטער זעהען מיר שוין בראמ-בערג'ן אין ארץ-ישראל, וואו ער האט אן דער שפיץ פון א גרופע טארנאווער פיאנערען געגרינ-דעט די יודישע קאלאניע „מחניים". ס'וואלט צופיל ארט פארנומען, כדי אין א קורצען צייטונגס-ארטיקעל צו שילדערען די שווערע ליידען און קאמפען, וואס דער פערשטארבענער האט דעמאלס געמוזט אויסשטעהן אין דער דאזיגער קאלאניע, וועלכע ער האט ענדליך געמוזט פערלאזען.

צוריקקומענדיג פון ארץ-ישראל אין דעמאלס-דיגען גאליציען האט ער זיך אפגעגעבען מיט שטודיען פון יורי אין לעמבערג, דאן האט ער שטודירט פילאזאפיע אין די אוניווערזיטעטען פון חיען און לעמבערג, זייט 1908 יאהר אונטעריכ-טעט בראמבערג אין די לעמבערגער גימנאזיום'ס די פוילישע און דייטשע שפראך און ליטעראטור.

א געוויסער צייט האט בראמבערג-ביטקאוו-סקי זיך פערנומען אויסשליסליך מיט פעדאגאגי-שער און ליטערארישער ארבייט, מיר געפינען איהם אבער ווידער אין די ערשטע רייהען פון געזעלשאפטליכער טעטיקייט נאכ'ן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה.

בעת דער רוסישער מיליטער האט אקופירט מזרח-גאליציען איז בראמבערג זעהר אפט אין נאמען פון „רעטונגס-קאמיטעט" ארומגעפאהרען איבער שטעט און שטעטלעך, געלייסטעט מאטער-יעלע הילף דער פערונגליקליכטער יודישער בע-פעלקערונג און אויך אינטערווענירט אויף א זעהר ווירדיגען אופ'ן ביי די צארישע מושלים.

זעהר אינטערעסאנטע שילדערונגען פון דער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין גאליציען בעת דער רוסישער אקופאציע, — שיל-דערונגען, פון פאגראמען, פייניגונגען און ער-נידעריגונג האט בראמבערג פערעפענטליכט אין יאהר 1917 אין א ספעציעלער בראשור, וואס איז ערשינען אין פערלאג פון „יודישען ארכיוו".

* * *

מ'איז דא שוואך נעגוי צו כאראקטעריזירען די פילזייטיגע ליטערארישע און וויסענשאפטליכע ארבייט פון דעם פערדינסטפולען, און פילזייטיגען טאלאנטפולען מענש, וועלכער האט איבערגעלאזט זעהר ערנסטע און נישט פאריבערגעהענדע שפו-רען אין געביט פון ליטעראטור און קונסט, וואו ער האט אפילו געשאפען זיינע אן'אייגענע טע-אריע.

זיגמונט בראמבערג-ביטקאווסקי האט פיל געשאפען פאר דער אלגעמיינער ליטעראטור און קונסט-פארשונג און ספעציעל פאר דער פוילישער. (זיין ווערק וועגען פשיבישעווסקי איז געווארען אויסגעצייכענט אויף א קאנקורס), ער האט אבער אויך זעהר פיל אויפגעטאן אויפ'ן געביט פון איי-בערטראגען אין דער פוילישער שפראך, פון די פערעל פון דער העברעאישער אלטער און נייע-רער פאעזיע. דאס ערשטע ארט פערנעמט דא אהן שום ספק די גרויסע ארבייט פון איבערזעצען אייגענטליך — פריי איבערדיכטען אין פויליש פון „שיר השירים", דאס דאזיגע מייסטערווערק איז ארויסגעגעבען געווארען אין 1924 יאהר, ד. ה. צו דער ערשטער יאהר-צייט נאך זיין טויט, דורך א ספעציעלען קאמיטעט פון פריינד און פערעהרער

פון דעם גרויסן מענש און יוד

* * *

מיר לאדזשער יודן קענען זיין שטאלץ וואס די לעצטע זעקס יאהר פון זיין לעבען האט פרא-פעסאר בראמבערג-ביטקאווסקי פערבראכט אין לאדז. דא האט ער פערפאסט זיין „שיר השירים", דא האט ער אויך אלס שעף-רעדאקטאר געלייטעט מיט דעם ערנסטען חודש-זשורנאל „תל-אביב" (אין דער פוילישער שפראך) ווי אויך אין לאדז האט ער אנגעשריבען און פערענדיגט פיל פון זיינע ווערק הן אויפ'ן געביט פון פאעזיע ווי אויך דראמאטורגיע און קריטיק. דא אין לאדז האט ער אויך געווירקט אלס געזעלשאפטליכער און קולטור-טוער.

דער „תל-אביב" איז געווען נישט נאר א מאנאט-שריפט, ער איז געווארען א דאנק דער אויסערגעוועהנליכער צוציהונגס-קראפט פון בראמ-בערג'ס פערזענליכקייט — א אינסטיטוציע ארום וועלכער עס האט זיך זיינער צייט קאנצענטרירט די ווייכטיגע עליטע פון דער יודישער נאציאנא-לער געזעלשאפט.

* * *

מיר מוזען נאך אונזער חוב לגבי דעם פערשטארבענעם ערפילען.

דאס פאסענדסטע וואלט געווען דאס צו טון אין צוזאמענהאנג מיט די פלענער וועגען שאפען א יודישען קונסט-מוזעאום אין ארץ-ישראל. איז דאך דער פערשטארבענער געווען איינער פון די געצעהלטע און פערדינסטפולסטע אויפ'ן גע-ביט פון דער יודישער קונסט-פארשונג. אויף דעם דאזיגען געביט איז בראמבערג-ביטקאווסקי געווען א חלוץ. אזוי ווי ער איז פאקטיש געווען א חלוץ בעת ער איז מיט יאהרען צוריק געפאהרען קיין ארץ-ישראל כדי דארט צו פערווירקליכען זיין ציוניסטישען אידעאל, וועלכען ער האט געדינט זיין גאנצען לעבען, שטעהענדיג אין משך פון זיינע לעצטע יאהרען איז ערשטע רייהען פון דער ארבייטס-ציוניסטישער, חלוצישער בעוועגונג.

א. נייגאלדבערג.

עפידעמיע פון דער „שווינקע" איז די פאלקס-שולעז

(א) לעצטענס זענען אין דריי לאדזער פאלקס-שולען פערנאטירט געווארען א רייה פאלען פון קראנק ווערען אויף „שווינקע".

די קראנקע קינדער זענען תיכף איזאלירט געווארען.

א זעלבסטמארד

(א) נעכטען האט אויסגעטרונקען א גרויסע דאזע סם די 43-יאהריגע ראזשינא יאשקיעוויטש (קאנאפניצקא 5).

אין א שווערען צושטאנד האט זי פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאליטישער פראצעס

(2) דאס לאדזער קרייז-געריכט האט נעכטען פערמשפט די 28-יאהריגע וולאדיסלאווא ביטאווסקא, פאר קאמוניסטישער טעטיגקייט אויף 6 חדשים טורמע און אפגעהמען די בירגער-רעכט אויף 10 יאהר.

לאדזער יוד. קאמעראל און קיינ-קונסט-טעאטער

אראראט

קינסטל. אנפיהרונג:
משה בראדערזאן.

ווייסער זאל פון „מאנטיפעל" זאכאדניא 43

לעצטע טעג!

היינט — פאפולערע פארשטעלונג

נאר איין פארשטעלונג: 9.30 אוונט

געטראפען אין פינטעל...

פון 49 גר. ביז 1.99 זל.

בילעטן צו בעקומען בא דער קאסע פון טעאטער.

Kurjer Krawiecki
„GELASSENA"
ul. SIENKIEWICZA 40
telefon 240·80
נעמט אן כעמיש צו וואשען, פוצען. פארבען, אויספרעסען פרעסען אויך צו רעפארירען אלערארט מענער- דאמען- און קינדער - גארדעראבען ווי אויך קינסטליך צערייסען און ניצעווען
געוויסענהאפטע אויספיהרונג.
קלינג 240-80

פון בערעק יאסעלעוויטש-לעגיאן איז לאדז

אין די זונטאג'דיגע מארש-איבונגען פון שי-סער-פעראיין אויפן שטח לאדז—זגערוש—אלעקסאנ-דער-ציגאנקא—מאגיא—לאדז (30 קילאמעטער) האט אויך אנטיילגענומען דער בערעק יאסעלעוויטש-לעגיאן.

איין דרוזשינע איז פאר איהר גלענצענדע פארם אויסגעצייכענט געווארען מיט א טייל אין-בויגען. די אנדערע דרוזשינע פון לעגיאן האט בעקומען אנ'ערען-דיפלאם.

יודיש טעאטער פילהארמאניע

היינט און מארגען ווערט געגעבען צום לעצ-טען מאל אין דעם סעזאן די אויסנעמענע קא-מישע אפערעטע מיט'ן בעריהמטען אפערעטען-פארל גיזי היידען און שלמה פריזאמענט „די קא-מעדיאנטקע".

גאסטשפילן פון טעאטער „פער-אייניגטע אקטיארען" אין סקאלא

היינט און מארגען ווערט נישט געשפילט. דאנערשטאג פייערליכע פרעמיערע פון אלתר קא-ציזנעס קאמעדיע אויב נישט פארט „אין קריזיס".

„געטראפען אין פינטעל!..."

היינט — פארשטעלונג אין „אראראט"

דער גאמישטער שלאגער-פראגראם פון איצ-טיגען סעזאן האט ארייגעטראפען אין פינטעל.

און עס איז דאך נישט קיין וואונדער: דער „אראראט" האט דאך איצט קאנצענטרירט אזעל-כע גלענצענדע און רייפע קינסטלער, ווי די שאמ-פאניער-בריליאנטענע מאלווינא ראפעל, ווי די מא-יעסטעטיש-סובטעלע שיינע מרים, ווי די ריהרענד-ליריטע ליזע שלאסבערג, די יוגענדליך-בליהענדיגע לילי ליאנא, דאס קאמישע דריטעל: דזשיגאן—גאלדשטיין—בערגמאן, און דעם יודישליך-צעזונגע-נעם דוד בירנבוים.

היינט ווערט געשפילט איין מאל: 9.30 אוו.

היינט איז שטאטישע טעאטערס

שטאט'ש טעאטער: „דער קאפיטאן פון קעפעניק".

קאמעראל-טעאטער: „דער מענש אהן פער-זענליכען לעבען".

ר. אליזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן

פון יודישען פאמיליען-לעבען

(130

— איהר ווייסט דאך אבער פארט ווער די דאמע איז, זאגט אונז וועגען איהר

— ניין, איך וועל אייך נישט זאגען, דאס הייסט נישט אנווייזען אויף איהר, ווייל ווער זי איז ווייס איך אליין נישט

דער פערוואונדעטער איז שוין געשטאנען אויף די פיס און זיך געקליבען אוועקצוגעהען, ס'איז שוין געווען גענוג שפעט.

— מען מוז שוין געהען, האט ער פערוואונדעטער געזאגט, מ'קען נאך רייזיקירען, אז אימיצער זאל מיך דא זעהען און דאס וואלט געווען נישט גינסטיג און נישט אנגענעהם.

אין דעם מאמענט איז אין צימער אריינגעקומען מאריעק, נאך זיין נעכטיגען געשפרעך מיט מרימען האט ער בעקומען מעהר מוט און האפנונג, אז ער וועט זיך צונויפקומען מיט מרים'ען, ער איז א גאנ-צע נאכט נישט געשלאפען און באלד אינדערפריה איז ער אוועק צו מרימען אין דער וואוינונג, ער האט נישט געוואוסט ביז מ'וועט איהם ערלויבען אריינצוגעהען און האט דרייסט געעפנט די טיר,

אלע זענען געווען איבערראשט, אמייסטען מאריעק אליין, ער האט בעמערקט צווישען דידן און מרימען, דעם פרעמדען מענש מיט דעם פארא אייער

וישירטען קאפ, דורך דעם באראש וואס איז פרא-ווייזאריש געמאכט געווארען דורך מרימען, האט ארויסגעזאפט בלוט, מאריעק האט געקוקט אויף מרימען און דאן אויף דעם פרעמדען און האט נישט געוואוסט וואס ס'טוט זיך. ער האט געווארט ביז מרים וועט איהם זאגען ווער דאס איז, אבער מרים האט געשוויגען, דידן איז געווארען זעהר פיינדליך די איצטיגע וויזיט פון מאריעקן, וועלכען ער האט בכלל נישט געקענט ליידען, נאך מעהר איצט, ווען דיד האט בשום אופן נישט געוואלט, אז אימיצער זאל וויסען פון דער אנוועזענהייט פון פרעמדען מענשען.

די לעזער פערשטעהען דאך, אז דער פרעמדער מענש איז געווען נישט קיין אנדערער ווי „מאיר באמבעל" דער שותף פון „לייב געץ", וועלכער איז דערהרגעט געווארען ביי מרימען אין דער וואוינונג.

מאיר האט בעמערקט, אז דער וויזיט פון דעם פרעמדען יונגעמאן, איז פאר די בעלי-בתים נישט קיין אנגענעהמער, איבעריגענס איז ער דאך געשמא-כען אויף דער וואך און געראפט וויסען ווער דאס איז און נאך וואס ער איז געקומען, ער האט דאך וועגען דעם געאפט מיטיילען דער דאמע, זי וויל דאך איבער נישט וויסען ווער ס'קומט צו דער פריי

ליין און נאך וואס ער קומט, מאיר איז געווען פון די אומגעדולדיגע באטורען און ער האט נישט גע-וואוסט ביז די סיטואציע וועט זיך אליין אויפקלערען נאר האט דאס אליין געוואלט מאכען

— וואס זאגט איהר נייעס, יונגערמאן, האט מאיר וואוילעריש געזאגט

מאריעק האט איהם אנגעקוקט, ער האט נישט געענטפערט, ווייל ער האט געווארט ביז מרים וועט איהם זאגען ווער דער אינגעהמער לאגע, אזוי איז אויך געשעהען.

— דאס איז אונזער א פריינד, האט מרים גע-זאגט, ער וואוינט דא אין דער דאזיגער שטאט

מרימס רייך האבען דידן פשוט געשטאכען, ער האט מורא געהאט פאר מאריעקן און פאר זיינע כוונות וואס ער האט בנוגע זי. דיד האט אבער נישט געקענט זיך ענטגעגענשטעלען מרימען און ער האט געשוויגען

— ענטשולדיגט מיר, האט מאיר געוואלט דיין העפליך, וואס איך האב זיך אריינגעמישט אין נישט מיינע זאכען, אבער איצט ווייסט איהר דאך שוין, האט מאיר פיליטיג געזאגט...

— זייט מוחל, האט ער ווייטער געזאגט, אבער איך וואלט געוואלט וויסען, ווי דער דאזיגער יונגער מאן הייסט

די דאזיגע פראגע האט נאך מאריעקן מעהר פערוואונדערט, איהם האט זיך אויסגעוויזען, אז דער פרעמדער מענש, אינטערעסירט זיך שוין צופיל מיט זיין פערזאן און ער האט ווייטער געשוויגען, מרים האט נישט געזעהען קיין שטעלונג, פאר וואס זי זאל דעם מענשען נישט זאגען מאריעקס נאמען און זי האט אהן אפשטעל זיך אנגערופען

— דער מענש, אונזער פריינד הייסט מאריעק קריינין, מיר האבען זיך צופעליג דא געטראפען

אין דעם שטעטעל

— זעהר אנגענעהם, האט מאיר באמבעל גע-זאגט, מעהר האב איך נישט געוואלט וויסען, דאס איז פאר מיר גענוג, ער האט אויסגעשטרעקט דיין האנד צו מאריעקן, וועלכער האט מעכאניש דערלאנגט די האנד, דאן האט זיך מאיר שוין אויף אנ'אמת'ען געקליבען אוועקצוגעהן.

— אויף ווידערזעהען, מיינע הערשאפטען האט מאיר געזאגט,

— אויף ווידערזעהען, האט דיד געענטפערט, בעגלייטענדיג מאירן ביז צו דער טיר, ער איז גלייך צוריקגעקומען אין צימער און געטראפען אין דער זעלבער פאזע ווי פריהער, לויט דעם אויסדרוק פון מרימס אויגען, האט דיד פערשטאנען, אז ס'וואלט זיך איהר גערן געוואלט זאגען

— נאך וואס ביזט דו אהערגעקומען? זי האט דאס אבער נישט געזאגט צוליב דער אנוועזענהייט פון דידן, בכלל האט דיד בעמערקט, אז זיין אנוועזענהייט עפעס אנ'אויסרייד, כדי צו פערלאזען דאס זענהייט איז איצט אנ'איבעריגע און ער האט גע-צימער, אזא אויסרייד האט ער לייכט געפינען און ער איז אוועק. מרים האט זיך געקענט אויף דידס פערשטענדניש און ווי נאר ער איז ארויס, האט זיך איהר ארויסגעריסען די פראגע, וואס האט זיך ביי איהר געפונען אויפ'ן צונג

— מאריעק, צוליב וואס און נאך וואס ביזט דו איצט אהערגעקומען?

— איך זעה, אז פאר אייך איז מיין וויזיט איצט נישט געווען קיין אנגענעהמער, מאריעק האט ספעציעל אונטערגעשטראכען דאס ווארט אייך, כדי צו בעטאנען, אז ער מיינט נישט בלויז איהר נאר אויך דידן.

(פארזעצונג קומט).

נייעלשאפט פריינד פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים

די טעג איז אונטערן פארזיץ פון דיר. בראנדשטעטער פארגעקומען א זיצונג פון ועד פון דער געזעלשאפט.

פון די בעריכטען וואס זענען אפגעגעבען געווארען איז צו זעהען אז לעצטענס איז די ארבייט אין א גרויסער מאס פערשטארקט און פערברייטערט געווארען.

דער סעקרעטאריאט ארבייט יעדען זונטאג, דינסטאג און דאנערשטאג פון 8–6 אין אווענד אין לאקאל אויף פיראמאוויטשא 6, נויטיגע אינפארמאציעס פאר די וואס פאהרען שטודירען קיין ארץ-ישראל.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם 8-יאהרטאג פון דער ערעפנונג פון דער אוניווערזיטעט, האט דער ועד בעשלאסען איינצוארדנען א פייערליכע אקאדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון וויסענשאפטסמענער.

די אקאדעמיע קומט פאר ד. 13 אפריל (א׳ דחוה"מ פסח) אין זאל פון שטאט ראט.

פון דער לאדזער בערזע

76.00	—	—	—	באנק פאלסקי
41.50	—	בודאוולאנע	3 פראצענטיגע	
54.75	—	דאלארובקא	„	4
55.75		סטאביליזאציע (אמ.)	„	7
42.00		ווארשאווער פאנד-בריף	„	8
38.75	„	„	לאדזער „	8
30.75	—	—	—	ענגלישע פונט
8.87	—	—	—	דאלאר —
9.08	—	—		גאלד-דאלאר —
4.75	—	—	—	גאלד-רובל —

ביי צאהלרייכע בעשווערדען
פון וויבליכען געשלעכט ווירקט דאס נאטירליכע ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

זי בעסטע פערלייכטערונג עמפעהלט פון דאקטוירים.

מעלדונג

דער קליינהענדלער-פעראיין, פיעטריקאווער 6 רופט אלע קיהלען- און האלץ-הענדלער צו קומען היינט, דינסטאג, דעם 28-טען מערץ, 7 אווענד אויף א דרינגענדע פערזאמלונג וועגען אייגענע לעבענס-אינטערעסען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר

אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)

טעל 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17

פון 10–11 און 2-3 נאכמ.

מוזיקאלישע באטיצע

דער לעצטער סימפאנישער קאנצערט

דער לעצטער סימפאנישער קאנצערט איז געווען די קרוין פון אלע סימפאנישע קאנצערטען אין דעם היינטיגען סעזאן.

נישט גראד אין בעצוג פון די קלאסישע ווערק פון: מאצארט, בעטהאווען און בראמס, וועלכע זענען געווען זעהר קארעקט אויסגעפיהרט דורכן יונגען טאלאנטפולען מוזיקער און דיריגענט אדאלף באוטצע, נאכמעהר אין שייכות צו דעם 13-יעהריגען וואונדערפולען שוין וויאלין - קינסטלער העניא שערינג, וועלכען מען קען צורעכענען צו די גרעסטע נאך יהודה מנוחין - מייסטער אויף דעם אינסטרומענט.

שערינג – א יודיש יונגעלע (שערעג איז זיין אמתער נאמען).

מיט אן ערנסט סימפאטיש געזיכט, און מיט פייערדיגע אויגעלעך, וואס ווערען נאך ערנסט-פייערדיגער, ווען ער הויבט אן צו שפילען דעם ריזיג-שווערען בראמס וויאלין-קאנצערט אין ד–דור.

בראמס קאנצערט, וואס איז אן׳אבן נגף פאר די ערנסטע קינסטלער, שפילט דער קליינער העניא מיט אזא פולקאמענהייט, און מיט אזויפיל רוה, ווי מען קען דאס נאר קאנסטאטירען ביי גרויסע קינסטלער-קלאסיקער אין דער מאס ווי אפשר היבערמאן אדער זיינס גלייכען.

די אלע אייגענשאפטען, וואס דער פרעכטיגער קאנצערט ענטהאלט אין זיך ווי: „סטאקאציא“, „דאפעלטגריפען“, „אקטאוועו“ און „דעצימען“ (דא, גלויב איך, וועלען איינגע לעזער פון אונזער צייטונג, וועלכע האבען שטענדיג תרעומות אויף מיר, וואס איך שרייב אין מיינע רעצענזיעס אזוי ווייניג מוזיקאלישע טערמינען). — האט העניעקל געשפילט מיט אזא לייכטקייט, און אזוי קלאסישרוהיג, ווי מען הערט דאס נאר ביי קלאסיקער ווי פלעש, וועמענס שילער דער קליינער העניעק שערינג האט געהאט דאס גליק צו זיין.

נאך א גרויסער קינסטלער וואקסט אריין צו אונזערע הובערמאנס, מילשטיינס און מנוחינס... מיט שטאלץ בעהויפטען מיר, אז מיט זיי האט זיך נאך נישט געענדיגט. דער יודישער מוזיקאלישער געניוס.

D-ski

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 28 מערץ 1933

11,40 פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 11,57 צייט-סיגנאל. 12,05 מאג-פראגראם. 12,10 קאנצערט. 1,20 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 3,10 עקספארט - קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3,25 לופטפליה און געגענגאז. 3,30 קאמוניקאטען. 3,35 „צווישען ביכער“. 3,50 גראמאפאן-פליטען. 4,20 פארלעזונג. 4,40 פארלעזונג. 5,00 קאנצערט. 5,55 מאג - פראגראם. 6,00 פארלעזונג. 6,20 ידיעות. 6,25 לייכטע מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7.20 קאמוניקאט פון דער האנדעלס-קאמער. 7,30 פעליעטאן. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8,00 קאנצערט. 9,20 ספארט. 9,30 קאנצערט. 10,10 ליטערארישע פערטעל-שעה. 10,25 טאנץ-מוזיק. 10,55 קאמוניקאטען. 11,00 טאנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

5,25 — מאסקווא — אפערע. 8,00 - ביקארעשט — קאנצערט. 8,00 – אסלא – אפערעטקע 10.15 – הייזען — קאנצערט.

צו פערמיטען

3 צימער מיט קוך

25 פולנאצנא 25

פראנט, 1 טער שטאק מיט באלקאן אויסרעמאנטירט, דירה-געלד א קוואטעל 300 זל. צו ערפאהרען ביים פערוואלטער מייזעל, קאנסטאנטינער-גאס 49. 1636

יודיש טעאטער פילהארמאניע

ארט. לייטונג: משה ליפמאן

מיט׳ן אנטייל דאס בער. אפערעטען-פארל

גיזי היידן

און ש. פריזאמענט

היינט, דינסטאג און מארגן, מיטוואך

2 גרויסע פאפולערע פארשטעלונגען

באלקאן גאלעריע 49 גראשן פארטער 109

צום לעצטען מאל אין דעם סעזאן — די

קאמעדיאנטקע

אין פארבערייטונג דאס כלי-זמר׳ל

ארטאפעדישער אנשטאלט

בראטעזען, גארסעטע, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס-איינלאגען געבען מיט-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 281-81.

נעכטיגער פראטעסט-טאג

(ענדע פון 1-טע זייט).

אין ניו-יארק

ניו-יארק, 27 (ספ. טעל.) אויף מעדיסאן סקווער איז פארגעקומען א גראנדיעזער יודישער פראטעסט-מיטינג געגען די געוואלד-טאטען געגען יודען אין דייטשלאנד.

צעהנדליגער טויזענדער מענשען האבען זיך בעטייליגט אין דעם פראטעסט-מיטינג. ביים האלטען ארדנונג זענען געווען בעשעפטיגט 1000 פאליציאנטען.

אין בוקארעשט

בוקארעשט, 27 (ספ. טעל.) דער ציוניסטישער קאמיטעט האט ארויסגעגעבען א פראטעסט-אויפרוף געגען די ווילדע מעשים איבער יודען אין דייטשלאנד.

אין טוניס

טוניס, 27 (ספ. טעל.) אלע יודישע געוועלבער זענען נעכטען געווען געשלאסען, אלס צייכען פון פראטעסט געגען אנטיסעמיטישען טעראר אין דייטשלאנד. עס זענען אויך פארגעקומען פראטעסט-דעמאנסטראציעס איבער די גאסען.

אין גאליציען

לעמבערג, 27 (טעלעפאניש).

1 א זייגער איז אין זאל פון קינא-טעאטער „אטלאנטיק“ פארגעקומען א גרויסע פראטעסט-פערזאמלונג געגען די פערפאלגונגען פון יודען אין דייטשלאנד.

עס האבען גערעדט די ה"ה: ד"ר עמיל שמארק, דעפ. ד"ר הענריק ראזמארין, דעפ. ד"ר פישעל ראטענשטרייך, געוו. סענ. ד"ר דוד שרייבער און דעפ. ד"ר עמיל זאמערשטיין.

עס איז אנגענומען געווארען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע.

קראקא, 27 (טעלעפאניש).

פון דער גאנצער גאליצישער פראווינץ קומען אן ידיעות וועגען פראטעסט-פערזאמלונגען, וואס זענען אפגעהאלטען געווארען אין משך פון נעכטיגען טאג געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד.

אין קאלאמיי איז די פראטעסט-פערזאמלונג אפגעהאלטען געווארען 1 א זייגער ביינאכט אין שוהל.

אין פשעמישל איז די פערזאמלונג פארגעקומען 1 א זייגער ביינאכט אין דער בייער שוהל אויף סלאוואצקיעגא גאס. עס האבען רעפערירט וויצע-בירגערמייסטער ד"ר רייכמאן און קלאגסבאלד.

אין דראהאביטש האט דער ראב און די פערוואלטונג פון דער קהלה אפגעהאלטען 1 א זייגער א פייערליכע זיצונג, אויף וועלכער עס זענען אנגענומען געווארען די שארפסטע פראטעסט-רעזאלוציעס.

6 א זייגער אווענד איז אין פאלקס-הויז פארגעקומען א גרויסע פאלקס-פערזאמלונג אויף וועלכער עס האבען רעפערירט הרב איזיגדאר, ד"ר מאנענבוים א. אנד.

די פערטרעטער פון סוחרים, הענדלער און האנדווערקער האבען פערעפענטליכט אויפרופען, אין וועלכע די בעפעלקערונג איז אויפגעפאדערט געווארען צו וואכפען די ארבייט אין דער צייט, ווען די פערזאמלונגען וועלען פארקומען און זיך בעטייליגען אין דער פראטעסט-אקציע, אזוי איז טאקע אויך געשעהען.

אין טארנאפאל איז די פראטעסט-פערזאמלונג פארגעקומען אין שלאס-זאל און עס האבען רעפערירט ד"ר אבענד, אקס און קורפיסט.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

5-טע קלאס, 16-טער טאג

Zł. 20.000 na nr. 99863.

Zł. 10.000 na nr. 102933.

Zł. 5,000 na nr-y: 11069 12840 44489 61826 100785

Zł. 2,000 na nr-y: 5853 19147 20244 29198 38736+ 39446+ 44439 45056 50382 64097 84006 86031 89590 100444 110916 112646 124291 142707.

Zł. 1.000 na nr-y: 7127 14164+ 18807+ 31449+ 36224 36365 3783543446 45544+ 45842 46166+ 48305 49511 55025 56185 62845 69114 72154 78292 79320 79392 85376 88937 51052 98308 98441+ 98739 99236 99849 101133 104489 105466 109150 110889 116755 117847 119956+ 120368 127354 132622 146189+.

Po 250 zł. na na N-ry:

55+ 64 271 335 69+ 400 606 51 742 93+ 970 1619 35 82 801 57 64 2010 109 232 397 97 568 565 79+ 770 818 68 3018 427+ 524 759 812 68 77 85 952 4055 95 109 13 208+ 309 489+ 637 62 730 842 5135 220 334 426 38 570 608 29 34 45 89 92 730 839 75 917 6205 31+ 315 81 421 35 48 97 564 670 85 755 887 7000+ 24 119 244 330 56 490 515 40+ 53 618 91 746 58 975+ 95 8118 29 287+ 364 406 17 535 64 744+ 99 815 963 68 88 9001 52 169 201 305+ 38 575 870 10152 240 366 531+ 61 54 631 11021 23 344+ 470 567 818+ 48+ 52 948 57 12013 73 214 21 50 247 379 94 523 837 89 13028 69 225 30 34 325 577 601 32 61 14071 87 92+ 262 569 951 15084 157 59 370 412+ 28 68 523 28 77 659 974 16095 138 68 228 38+ 311 26 420 512 615 780 956 17085 365 549 53+ 68 18002 123 230 95+ 394 603+ 752+ 59 82 819 73 964 19167+ 77 273 3334 71 77 407 24+ 45 56 792 913 14+ 2002 120 30 233 329+ 55 436 69 594 646 58 81 824 21078 163+ 318 21 696 710 49 808 28 37

71 91 916 70 22017 35 235 157 248+ 88 361 69 403 531+ 730 864 921 26 37 23061 98+ 219 472 508 64+ 88 60 9723 32 39 58 814 24275 504 85 624 42 765 76 813 905 63 99 25050 152 94 208 99 306 55 418 24 527 711 991 26006 87 96 267 325 79+ 439 47 529 33 628 36 951 44 27137 88+ 292 527 58 63 732 39 65 83 839 035 28042 117 261 70 379 413 50 77 692 973+ 29081 65+ 179 376 90+ 422+ 33 567 782 887 30070 99 164 339 434 78 511 606 22 69 714+ 862 928 48 80 31054+ 315 87 608 37 69 730 32015+ 121 202 61 561+ 80 854 953 75 33285 332 565 729 895 905 95 34010 124+ 92 242+ 366 464 501 611 78 726 817 38 56 930 35037 101+ 47 206 367 421 96 547+ 89 626+ 29+ 80 901+ 36059 193 218 328 95 433 63 555 60 79 732 808 72 37050 629 732 65 817.

38069 485 509 32 48 767 823 40 84 39025 233 69 615 802 39 979 40480 754+ 847 61 974 41059 87 324 406 84 634 712 849+ 79 993 42307 89 556+ 62 709 16 36 43 73 77 83 43168 72 239 82 317 50 482 522 791 821 63 971 90 94 44091 109 263 422 513 24 631 97 758 60 940 82 45010 20 66 147 220 72 392 97 436 663+ 744 63 865 75 956 46130+ 273 352 505+ 620 715 82 835 92+ 47016 69 128 42 94 217 404+ 518 35 649 66 731 48069 111+ 310 438 743 69 79 823 49051 294 405 56 640+ 775 89+ 842 925 50062 141+ 293 498 513 40 665 85 793 99 51230 80 350 97 544 736 51 870 941 52021+ 118 301 49 59 667 724 25 82 985 53107+ 25 220+ 474 525 57 625 39 80 792 885 954 58 85 54167 204 05 53 390 566 97 652 55 830 922 55135+ 632 81 859 71 927 56141 214 395 534 653 712 806 13+ 57053 129 52 452 669 95 720 37 811 58153 291 95 341+ 62 71+ 424 546+ 621 33 53 78 757 910 59029 68 69 133 217 397 415 95 519 939 60060 232 313 46+ 87 507 602 816+ 76 61066 87+ 220 462 502 14 738+ 865 93+ 940+ 62056 95 125 230 385 451 630 730 36 887 955+ 63066 175 94 278 436 74 504 46 59 89 602 35 721 826 52+ 963 80 64030 65 164 86 350 59 500 68 624 27 35 705 916 28 94 65024 245 68 349 88 50746 610 722

851 76 980 66067 75 113 28 62 216 611 26+ 60 766 965 67042 57 159 252+ 356 515+ 723 824 910+ 68000 227 39 79 311 20+ 53 403+ 585 606 14+ 830 81 69067 156 260 70 322 524 645 801 70007 421 506 50 92 732 872 912 71002 49 68 91 124 238 334 56 72 85 461+ 504 59 652 707 906 16 63 81 72023 110 26 258 360 67 430 519 625 703 83+ 865 73095 156 65 343 66 443 573 645 728 815+ 993 74113 01 222 69 392 753 552+ 830 920 75211 349 69 70 787 963 81+

76038 113+ 17 241 306+ 481 634 781 77068+ 79 114 32 213 81 459+ 822 33 917+ 66+ 77 78099 125 48 63 90 302 435 646 710 995 79099 135 89 203 07 19 348+ 499 623+ 743 881 80012+ 118 258+ 319 81 523 746 53 843 46 72 95 904 81149 204 08 55 361 74 473 95 511 46 623 739+ 85 879 903 82038 110 213+ 92+ 379+ 540 604 85 720 42 844+ 75 945 54 83195 223 318+ 408 673 768+ 84314 69+ 90+ 476 550 616 719 70 903 85031 244 50 332 55+ 400+ 504 877 905 06 67 86161 234+ 334 83 992 87075 364 541 611 16 737 801 65 937 88013 24+ 94 113 33 253+ 459 513 22 24 36 97 603 85 823 89035 123+ 55 268 302 418 76 93+ 95 660 796 98+ 802 06 908 20 76 90071 116 53 205 08 10 71 306 12 98 47 81 754 88 850 78+ 929 91049 72 89 169 414 733 51 92101 233 36 91 528 79 878 950 93127 43 67+ 251 309 78 560 70 661 708 29 [illegible] 70 72 94005 [illegible] 228 73 377 474 791 8[illegible] 13+ 54 945 95045[illegible] [illegible]+ 34 337 635 58 700[illegible] 24 942 96019 105 [illegible] 80 235 345+ 402 10 37 73 539 623 45+ 757 849+ 909 49 86 97037 37 195 200 01 317 37 77 98 419 20 58 604 27 59 93 817 990 94141 337 421 523 97 804 21 99111 283+ 338 438 64 622+ 798 916 38 100005 11+ 39 236+ 319+ 525 27+ 44 760 958+ 101037 39 48 54 268 341 481 550 102069 114 41 48 79 428 73 539 83 627 814 36 44 905 28 103015 96 229 513+ 75 736 52 104064 271 319+ 508 98 606 24 732 34 55+ 810 14 105045 143+ 90 272 83 90 312 13 63+ 88 96 436 593 664 82 722 80 866 66 106027 30 96 147 85 99 312 429 512 29 31 52 70 96 692 722 35 960 92 107081 150 203 311

42+ 449 577+ 603 74+ 704 23 29 807 24 31 52 58 958 108126 226 323 400 553 73 109025 44 87 378 488 626 72 796 808 29 50 924 110014 99 732 81 89 943 88 111057 115 293 458 659 89 732 34 80 88 810 31 920 54 96 112137 335 716 18 656 96 913 113013 143 284 366 722 814+ 954.

114170+ 81 91 241 364 689 739 64 115059 149 95 225 73+ 96+ 321 440 930 116117 218 379 833 938+ 117022 131+ 288 438 655 704 67 928 40 82 118035 98 113 239+ 502 741 84 119043 166 235 399 406+ 541 739 57 120071 126 231 469 90 586+ 620 720+ 47 818 23+ 48 68+ 947 94 121021 167 287 345 59 69 494 635 49 989 122015+ 59 108+ 61 287 98 321 28 81 497 531 729 82 123031 59 164 65 255 424 84 813 63 734 38 826 38 80 124190 98 363 414 41 517 99 708 801 125007+ 92 140+ 68+ 210 347 432 711 126007 171+ 72 76 319 64 75 738 929+ 44 76 127082 117 27 62 376 510 30 696+ 836 988 128140 52+ 69 286 440+ 63+ 84 97 530+ 765 843 129077+ 99 302 7 478 541 50 943 130281 95 381 446 51 554 657 77 89+ 743 66 809 902 47 60 62+ 82 131120 44 213 30+ 345 411 566 93 601+ 60+ 88 902 22 78 82 83 132032 92 273 340 401 90+ 54+ 77 793 820 91 133003 15 160+ 246 540 724 30+ 31 134196 375 95 419 95 96 503 9 81 602 67 716+ 801 57+ 86 135057 209 330 401 26 29 573 640 915 23 77 136274 323 586 95 732 35 811 925 137004 27 62 80 129+ 87 326 486 500+ 681 738+ 40 803 20 40 67 138049 50 70 121 94 264 98 313 481+ 522 71 706+ 16 28+ 77 86 854 74 908+ 17 139003 4 34 80+ 287 319 59 427+ 30+ 558 769+ 814 35+ 933 56 88 140044 81 133 230 63 333 535 875+ 908 141104 90 294 413 517 71 731+ 62 66 142092+ 206 79 348 525 48 613 41 73+ 97 827 51 56+ 97 952 143437 39 563 608 783 803 6+ 48 86+ 144020 230 612 801 3 903 145091 127 203 306+ 561 769 88 836 904 69 85+ 146086 112 238+ 51 322 41 77 541 687 783+ 89 838 99 147137 345 509 62 642 838 86 911 92.

Numery ze znakiem + wygrywają premje.

איץ די הויפטראלען: Wallace Beery, Jackie Cooper

ריהרענדע דראמע פון אונענדליכער ליבע. — אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען! — אנהויב אין געווענליכע טעג: 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 1 א זייגער ביטאג.

הנחה-בילעטען גילטיג אהן אויסנאמען. —:— פאר שולען און געזעלשאפטען ספעציעלע סעאנסען אויף בעשטעלונגען צו פארקלענערטע פרייזען. דער איינציגער פילם, וואס איז דערלויבט דורכ'ן מיניסטעריום פאר יוגענד און קינדער.

„CZEMP"

היינט פרעכטיגע פרעמיערע!

גרויסע הערצער-פאראדע!

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט

צו ביליגע פרייזען

און אנדולאציע

ביי קערש, סקווערא 15

שפארן געלד

און זיין צופרידען קען נאר דער, וועלכער בעזוכט מיין ניי-ערעפענטע כעמישע

וועשערייי

און פארבערייי

אויף ווייסע וועש

פעטריקאווער 21

פראנט 1-טער שטאק

וועלבע נעמט אן כעמיש צו וואשען, פוצען, פארבען, אויפצופרישען, פרעסען, אויך צו רעפארירן אלערליי מענער-, דאמען- און קינדער-גארדעראבען, וויל ביי מיר בעקומט איהר נישט נאר ריין געוואשענע גארדעראבען נאר אויך איינגעלייגטע רעפערירט דורך א קוואליפיצירטען לאנגיאריגען שניידער-פאכמאן. אכטונג! 1) גארדינען, שטארען, און קאפעס ווערען אויסגעארבעט אויף ספעציעלע אויסלענדישע ראהמען. 2) די שענסטע ווייסע וועש ווי אויך ווייסע קליידער מיט א רעכטען זילבער-גלאנץ בעקומט איהר געוואשען נאר ביי מיר. צו יעדע 5 געוואשענע קעלנער וואשען מיר א 6-טען אומזיסט. קומט און איהר וועט אייך נישט ענטוישען.

געדענקט די אדרעס:

פעטריקאווער 21, פראנט, 1 שטאק

Druciane ogrodzenia plecionki i tkaniny po bardzo zredukowanych cenach poleca firma

RUDOLF JUNG

Łódź, Wólczanska 151, Tel. 128-97.
Rok założenia 1894.

פלאטערן און קרישטאלען

צו פאבריקס-פרייזען

M.KADE i E.KUMMER

Główna 18, tel. 235-34.

מיר פרישען אויף זעמטל. פלאטירען אין א קורצע צייט. 1665

געגעבן בעלוינונג!

עס איז פערלוירען געווארען א טייל פון א פעדער „פארקער". עס ווערט בעבעטען אפצוגעבען געגען בעלוינונג אין דער אדמ פון „נייעס פאלקסבלאט" 1630

„די בילינסטע קוועלע

און דער גרעסטער אויסוואהל פון

לייסטע-, סטיל-, אוואל-

ראהמען

צו פארהאנגען, צו טאפעטען-לייסטען נאר אין דער פאבריק פון

י. צווייליך, לאדז,

11 נארוטאוויטשא 11, אין הויף.

בעמערקונג: בעזוכט מיין פיליאלע.

יודישע מלבושים

איז די בילינסטע קוועלע

און די בעסטע אויספערטיגונג

נאר אין לאדז נאוואמיעסקא 10

פראנט, 1-טער שטאק.

לאמפען

אלער ארט אין די שענסטע און נייעסטע מאדעלען אייגענע אויסארבייטונג, עמפפעהלט דאס רענאמירטע

לאמפען-געשעפט

A. I. Eisner S-cy

פאלודניאווא 25, טעל. 178-74.

בילינסטע פרייזען —:— גוטע בעדינגונגען

פיהרט אויס בעשטעלונגען לויט אויסדרעהלטע צייכנונגען.

פיהרט אויס זעמטליכע רעפאראטורען.

7-קלאסיגער מוסטערהאפט

חדר „תורה ודת"

פלאץ וואלנאשטשי 6 (ניי-שטאט)

נייע תלמידים ווערען אנגענומען אין אלע מחלקות

ווי אויך אין גן-ילדים (פרעבעל-שולע)

קליינע אנאנסען!

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

כ'מאך בעקאנט

מיינע געעהרטע קונדשאפט, ווי אויך די אלע, וועלכע מיין פירמע איז נאך נישט בעקאנט, אז צו דעם קומענדיגען יום-טוב האב איך פארגעבריים א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

דאמען- און מענער-היטען

לויט די נייעסטע פאסאנער און מאדערנסטע קאלירען, גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו איבערפאסאניערען דאמען- און מענער-היטען פון גאר אלט אויף געצלייך נייע און אלץ צו ביליגע פרייזען. אדרעס:

„פערדער"

זגערסקא 20,

לוטאמירסקא 2,

און זגערסקא 7.

פרייע פאסטענס

עס ווערט געזוכט וועש-נייהערינס מיט מאשינען זאכאדניא 11, בראנד. 1639

נויטיג א לערן-יונגל אין דער שלאסעריי זאמענהאף 4, ...

ראקאלען

ביליג צו פערדינגען א געשעפטס-לאקאל פון 2 קעלער-שטיבען אויף נאוואמיעסקא-גאס. ערקונדיגען נאוואמיעסקא 6, וואוינונג 40. 1641

צו פערדינגען א לעהר צימער פון זאפארט דירעקט פון ווירט קאנסטאנטינער 58, ערפאהרען ביים ווערטער. 1642

Przyjmę kilku solidnych panów na mieszkanie przy lepszej rodzinie. Wiadomość Pomorska 14 front, II p., m. 4. 1643

פערשידענעס

Absolwentka Miejskiej Szkoły Handlowej Wieczorowej, rutynowana ekspedjentka poszukuje posady. Łask. oferty proszę składać do admin. sub. „A. E." 1635

בעריכטיגונג. דערמיט ערקלערען מיר, אז דער ה' קאץ איז ווייטער בערעכטיגט אלס מיטגליד.

די פערוואלטונג פון דער פארמירער-סעקציע ביים צענטר. האנדוו.-פעראבאנד. 1646

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 63-137

עס נעמען אן דאקטוירים ספעציאליסטע: שיפמאן, וואלינסקי, שמיר-געלד, קערשנער, לוביטש, שמערלאווסקי, סלאבאדסקי, זאלצוואסער, איציקזאן, קראסאווסקי, יאקובזאן

און דענטיסטין סטאראפאלסקא.

וויזיט ביז 3 נ"מ 3 זל.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיענגא 5

2-טער הויף, לעצטע אמיצינע 2. שטאק.

שלאסעריי-ארבייטען,

ווי אויך אייזענעשע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

מאשינען - טיילען

פירט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13.

אכטונג לאדז און פראווינץ

די ביליגסטע און רעיעלסטע קוועלע פון אלעראט

לאנגע מלבושים

לאדז, אגראדאווא 1

משה לאבערשטיין.

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. S. KANTOR

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעהמט אן פון 8—2 נאכט. און 4—9 אוונט, זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכט.

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 בייטאג

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

Dr. med.

A. ROJTER

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

וואוינט יעצט

אלטשטאט 15, טעל. 166-15

נעהמט אן פון 5—7.30 אוונט.

Dr. med.

H. SZUMACHER

הויט און ווענערישע קראנקהייטען

פיעטרקאווער 56, טעל. 148-62

נעהמט אן טעגליך פון 1½—4 נ"מ און 6—9 אוו. זונטאג און אנדערע חגאות פון 10 ביז 1 בייטאג.

Dr. med.

L. BERMAN

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8—11 פריה און 4—8 אוונט, זונטאג פון 9—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

זיכערע הילה און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פארגיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס און פיס.

פארלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרוים ווי א מענשען-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה. זייט פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ... באנדאזשען בעזוכט יעצט דעם שווערסטען און פערעלטערטסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, ליימונגען היל-גארסעטען און פאראטען פאר פערקריפטע פיס און פלאטפוס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

אכטונג! פון 15. מאי ד. י. ווערט געעפענט אין ווישניאווא-גורא (נעבען לאדז) א ספעציעל ארטאפעדישעס סאנאטאריום פאר די אלע אויבענאנגעמערקטע קראנקע. מאנאטליך נאר 150 זל. גאנצע פערפלעגונג און וואוינונג.

Proj. Sanatorjum Ortoped. „SALUS" na Wiśniowej-Górze Dyr. J. Rapaporta

Dyr. J. RAPAPORT

Specjalist-Ortoped

Łódź, Wólczańska 10

tel. 221-77 front, parter.

פערזיכערטע פון קראנקען-קאסעס ווערען אויך אנגענומען!

דאנקזאגונג.

איך דריק אוים מיין בעסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר בעפרייען מיך פון א געפאהר, וואס האט מיך געדראהט פון א ברוך-קראנקהייט, אויף וועלכער כ'האב געליטען א סך יאהרען.

Arwil Dresler, Łódź, ul. Wschodnia 4, II p.

כירורגיש

וועכנערין-קליניק

„SANATO"

s. z o. o.

אגראדאווא 10 טעל. 213-57.

1-טע און 2-טע קלאס

געבורטען II קל. 175 זל.

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליום מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפען עלעקטרישער היילקאבינעט, קאסמעטיק.

— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונט. — פון 11 ביז 12 בייטאג און פון 2 ביז 3 נ.מ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען; זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמ. בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען.

וויזיט 3 זל.

Starszy Felczer

S. SUSZKIEWICZ

11 Listopada 15, tel. 155-45

נעהמט אן פון 8—12 בייטאג און פון 18—20. פיהרט אויס יעדע ערצטליכע פארארדנונג צו ביליגע פרייזען. בעזונדער נאלשטיינער-שמערצען נארקאטיק. שמערצלאז ציינע ציהען. 1472

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער שורה

פארן טעקסט — פרייטאג און ערב-יו"ט 24 גר. אין דער וואך שפאלטען 60, 18. אין טעקסט — 40; נאכן טעקסט — 12.

אויפ'ן דער שטורם 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער ז"ט 5 שפאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.